

Tihana Luetić

Odsjek za povijesne znanosti,
Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU, Zagreb

STUDENTI IZ SRIJEMSKJE ŽUPANIJE NA PRAVNOM FAKULTETU SVEUČILIŠTA U ZAGREBU OD 1874. DO 1918.

UDK 378.4(497.5)1874/1918*

DOI 10.22586/ss.24.1.13

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 28. 2. 2024.

Cilj rada je prikazati sliku studentske populacije na Pravnom fakultetu Kraljevskog sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu porijeklom iz Srijemske županije, izrazito multietničke i multikonfesionalne sredine, u razdoblju od osnutka modernog sveučilišta u Zagrebu do kraja Prvog svjetskog rata. Pomoću baze podataka napravljene na temelju studentskih upisnih listova (*nacionala*) za razdoblje od 1874. do 1918., a koji su u cijelosti sačuvani u fondu Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu u Hrvatskom državnom arhivu, analizirati će se socijalna, vjerska i jezična struktura studenata rođenih i/ili zavičajnih u Srijemskoj županiji, njihov brojčani okvir, prethodno obrazovanje, duljina studiranja, pitanje stipendija i plaćanja školarine. Većina spomenutih analiza može se komparirati sa studentima iz drugih hrvatskih krajeva za koje su već napravljene analize te staviti u kontekst Zagrebačkog sveučilišta, ali i šire. Riječ je o prilogu poznavanju pravničke intelektualne elite Srijemske županije, koja će po završetku studija zauzeti vodeće društveno-političke pozicije, ne samo na području Srijemske županije, nego i šire.

Ključne riječi: Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Srijemska županija, studenti, kvantitativna analiza, geneza inteligencije, socijalna povijest, 19. st., 20. st.

Uvod

Istraživanje geneze nacionalne inteligencije slojevit je i multidisciplinarn istraživački zahvat. Cilj ovog rada jest dati jedan manji prilog poznavanju domaće obrazovane elite u razdoblju formiranja građanskog društva u Hr-

vatskoj i Slavoniji.¹ Njegov okvir ograničen je na izobrazbu pravnika, i to na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u razdoblju od 1874., kada je osnovano moderno sveučilište u Zagrebu, pa do kraja Prvog svjetskog rata,² a uključuje studente iz Srijemske županije, jedne od najvećih hrvatsko-slavonskih županija. Valja naglasiti kako se u nastojanju prikaza slike obrazovane elite s područja Srijema u posljednjoj četvrtini 19. i početkom 20. stoljeća nikako ne može govoriti o zaokruženoj slici domaće inteligencije iz te regije, jer je znatan dio obrazovane elite Srijemske županije studirao na drugim fakultetima i u drugim sveučilišnim centrima, koji nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem.³

Istraživačku podlogu ovog rada čini baza podataka napravljena na temelju arhivskog gradiva koje se čuva u fondu Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu u Hrvatskom državnom arhivu. Riječ je o upisnim listovima (*nacionalima*) studenata Pravnog fakulteta u Zagrebu za razdoblje od 1874. do 1918., uvezanim u *Imenike upisanih redovitih i izvanrednih slušača*⁴, iz kojih su u bazu izdvojeni svi osobni podaci vezani uz studente i njihove očeve/skrbnike i podaci vezani uz njihov studij. Na temelju ove baze moguće je napraviti analize različitih obilježja onodobne studentske populacije, s obzirom na to da je riječ o osobnim podacima studenata i podacima o njihovom obrazovanju. Za potrebe ovog rada iz te baze izdvojeni su studenti koji su bili rođeni i/ili zavičajni na području Srijemske županije. Budući da su *Imenici upisanih redovnih i izvanrednih slušača* sačuvani u kontinuitetu za cjelokupno razdoblje, riječ je o zahvalnom arhivskom materijalu, na temelju kojega je dobiven cjeloviti uzorak, iako kod nekih kategorija postoje određena ograničenja u smislu nedostatka podataka jer je ispunjavanje *nacionala* ovisilo o individualnom pristupu svakog pojedinog studenta.⁵

¹ Članak je nastao tijekom rada na projektu HRZZ IP-2022-10-5130, *Izvori za hrvatsku povijest – istraživanje, kritičko izdavanje i analiza*.

² O povijesti sveučilišta u Zagrebu u ovom razdoblju vidi opširnije u: Jaroslav Šidak, „Sveučilište do kraja Prvog svjetskog rata“, u: *Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu*, ur. Jaroslav Šidak, knj. I. (Zagreb, 1969), 91-123; Tihana Luetić, „Kraljevsko sveučilište Franje Josipa I. u Zagrebu“, u: *Sveučilište u Zagrebu: 350 godina 1669. – 2019.*, ur. Mirjana Polić Bobić (Zagreb, 2019), 39-55.

³ U tom razdoblju u sastavu Kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu nalazili su se još Mudroslovni (Filozofski) i Bogoslovni fakultet. Ukoliko bismo htjeli obuhvatiti cjelokupno visokoškolsko obrazovanje inteligencije s područja Srijema u ovom razdoblju, tada bi istraživanje uključivalo i čitav niz visokoškolskih ustanova diljem Austro-Ugarske Monarhije i Europe.

⁴ Hrvatski državni arhiv, fond: Pravni fakultet u Zagrebu, br. 501, serija: *Imenici izvanrednih i redovitih slušača pravo-i državoslovnoga fakulteta*, knj. 1-245 (dalje u tekstu: HR-HDA, 501, *Imenici*). Imenici su označeni rednim brojevima, a za potrebe izrade ove baze ukupno je korišteno 245 knjiga *Imenika*. Sve analize i grafički prikazi prezentirani u ovome radu napravljeni su na temelju spomenute baze podataka.

⁵ U nekim akademskim godinama upisne listove ispunjavali su sveučilišni službenici, što je razvidno po ujednačenom rukopisu u *nacionalima*, dok su ih tijekom nekih godišta studen-

Primarna metoda korištena u ovom radu jest metoda kvantitativne analize podataka, koja ima svojih ograničenosti, te se ne može govoriti o potpuno preciznim pokazateljima, ali može se dobiti uvid u osnovne tendencije i obilježja određenih raščlambi. Njome je moguće napraviti kvantitativnu analizu brojčanog okvira studenata iz Srijema kroz cjelokupno razdoblje, analizirati njihovo prethodno obrazovanje, socijalnu te vjersku i jezičnu strukturu, što je osobito zanimljivo istražiti s obzirom na izrazito multikonfesionalni i multietnički karakter sredine iz koje su studenti dolazili. Ove analize moguće je dovesti u korelaciju s akademskim obrazovanjem konfesionalnih i etničkih grupa stanovništva u Srijemskoj županiji. Uz kvantitativnu, korištene su kvalitativna i komparativna historiografska metoda,⁶ kao nadopuna za rasvjetljavanje dobivenih rezultata.

Od radova domaće historiografije relevantnih za ovu temu izdvojiti ću rad Igora Karamana o socijalnim i regionalnim obilježjima studenata na zagrebačkim visokoškolskim ustanovama.⁷ Kraću analizu i komentar regionalne strukture studenata cijelog Sveučilišta donosi i Jaroslav Šidak u tekstu objavljenom u *Spomenici Sveučilišta* iz 1969. godine.⁸ U metodološkom smislu izdvojila bih i radove Haralda Heppnera o studentima iz Istre na Sveučilištu u Grazu,⁹ Damira Agičića u kojem se strukturalno analiziraju hrvatski studenti na češkom sveučilištu u Pragu,¹⁰ Stijepa Obada o studentima iz Dalmacije na Sveučilištu u Padovi,¹¹ T. Luetić o prvim studenticama Filozofskog fakulteta u kojem se analiziraju sva obilježja tog dijela studentske populacije, o socijalnoj strukturi studenata Filozofskog fakulteta, o strukturi studena-

ti popunjavali sami. U nekim slučajevima studenti nisu u potpunosti ispunili sve tražene podatke u formularu, no broj takvih slučajeva na ovom uzorku je zanemariv. Ukratko, sve analize napravljene u ovom radu ne mogu generirati precizne zaključke, ali uz neka manja odstupanja mogu dati opću sliku ili generalni trend određenog pitanja koje se obrađuje.

⁶ Podaci i rezultati pojedinih analiza u ovome radu usporedivi su s onima napravljenim za studente prava iz Dalmacije na Pravnom fakultetu (Tihana Luetić, „Studenti iz Dalmacije na Pravnom fakultetu Kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu 1874. - 1918.“, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 64 (2022), 211-266) te s podacima o studentskoj populaciji Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Baza podataka za Filozofski fakultet napravljena je prema: Arhiv Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, *Imenici upisanih redovnih i izvanrednih slušača Mudroslovnog fakulteta 1874-1914* (dalje u tekstu: AFF, *Imenici*).

⁷ Igor Karaman, „Socijalna i regionalna obilježja studenata na zagrebačkim visokoškolskim ustanovama“, u: *Hrvatska na pragu modernizacije (1750-1918.)* (Zagreb, 2000), 129-145.

⁸ Šidak, „Sveučilište do kraja Prvoga svjetskog rata“.

⁹ Harald Heppner, „Studenti iz Istre na Sveučilištu u Grazu 1884-1914“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 23 (1990), 139-148.

¹⁰ Damir Agičić, „Hrvatski studenti na češkom sveučilištu u Pragu 1882-1918“, *Časopis za suvremenu povijest* 30/2 (1998), 291-315.

¹¹ Stijepo Obad, „Studenti Dalmati all'Universita di Padova“, *Atti: Centro di ricerche storiche - Rovigno* 31 (2001), 469-478.

ta Filozofskog fakulteta u Zagrebu prema mjestu rođenja i zavičajnosti, te radove iste autorice o regionalnom podrijetlu studenata Pravnog fakulteta i njihovoj cirkulaciji i o studentima Pravnog fakulteta s područja Dalmacije.¹²

Kao metodološki predlošci za ovaj rad korišteni su i neki radovi strane historiografije koji se bave formiranjem obrazovane elite u Austro-Ugarskoj. Riječ je prije svega o radovima američkog povjesničara Garyja B. Cohena,¹³ koji se bavio studentima sveučilišta u Beču i Pragu, te nizu naslova mađarske historiografije, od kojih izdvajamo samo izbor iz bogate bibliografije radova Viktora Karádyja i Pétera Tibora Nagya, a koji su relevantni za ovu temu.¹⁴

¹² Tihana Luetić, „Prve studentice Mudroslovnog fakulteta kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu“, *Povijesni prilozi* 21 (2002), br. 22, 167-208; Ista, „Socijalna slika studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (1874.-1914.)“, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 24 (2006), 199-222; Ista, „Struktura studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (1874.-1914.) po mjestu rođenja i zavičajnosti“, *Historijski zbornik LX* (2007), 103-117; Ista, „Regional Background of the Student Body at the Faculty of Law of the Francis Joseph I Royal University in Zagreb (1874- 1918) and Student Circulation“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, 53/3 (2021), 169-192; Ista, „Studenti iz Dalmacije“.

¹³ Gary B. Cohen, „Die Studenten der Wiener Universität vom 1860 bis 1900“, u: *Universtitäten und Studenten. Die Bedeutung studentischer Migrationen in Mittel- und Südosteuropa vom 18. bis zum 20. Jahrhundert*, Wegenetz europäischen Geistes II, ur. R. G. Plaschka i K. Mack (Wien, 1987), 290-316; Ista, „Education, Social Mobility, and the Austrian Jews 1860-1910“, u: *Bildungswesen und Sozialstruktur in Mitteleuropa im 19. und 20. Jahrhundert / Education and Social Structure in the Central Europe in the 19th and 20th Centuries*, ur. Victor Karády i Wolfgang Mitter (Köln-Wien, Bohlau Verlag, 1990), 141-161; Ista, *The Politics of Access to Advanced Education in Late Imperial Austria*, Center for Austrian Studies Working Papers (Minnesota, 1993) <https://conservancy.umn.edu/handle/11299/90582>; Ista, *Education and Middle-Class Society in Imperial Austria 1848-1918* (Indiana: Purdue University Press, 1996); Ista, „Expansion and the Limits of Inclusion: The Students of the Vienna University, 1860-1914“, u: *Universität - Politik - Gesellschaft - Wirtschaft*, ur. Mitchell G. Ash i Josef Ehmer (Vienna, 2015), 505-528.

¹⁴ Viktor Karády i Lucian Năstăsă, *The Medical Faculty of the University of Kolozsvár/Cluj and its students (1872-1918)* (Budapest and Cluj, 2004); Victor Karády, „Denominational Inequalities of Elite Training in Transylvania during the Dual Monarchy“, u: *Cultural Dimensions of Elite Formation in Transylvania (1770-1950)*, ur. Victor Karády i Borbála Zsuzsanna Török (Cluj-Napoca, 2008), 65-94; Ista, „Educated Elites in Pre-Socialist Hungary - 1867-1948. Issues, Approaches, Sources and Some Preliminary Results of an Overall Survey“, *Historical Social Research / Historische Sozialforschung* 33 (2008), br. 2 (124), 154-173; Péter Tibor Nagy, „The Problem of the Confessional Recruitment of the Students at the Faculties of the Humanities and Science of the Transylvanian University“, *Historical Social Research / Historische Sozialforschung* 33 (2008), br. 2 (124), 127-153; Victor Karády, *Ethnic and Denominational Inequalities and Conflicts in Elites and Elite Training in Modern Central-Europe* (Budapest, 2012).

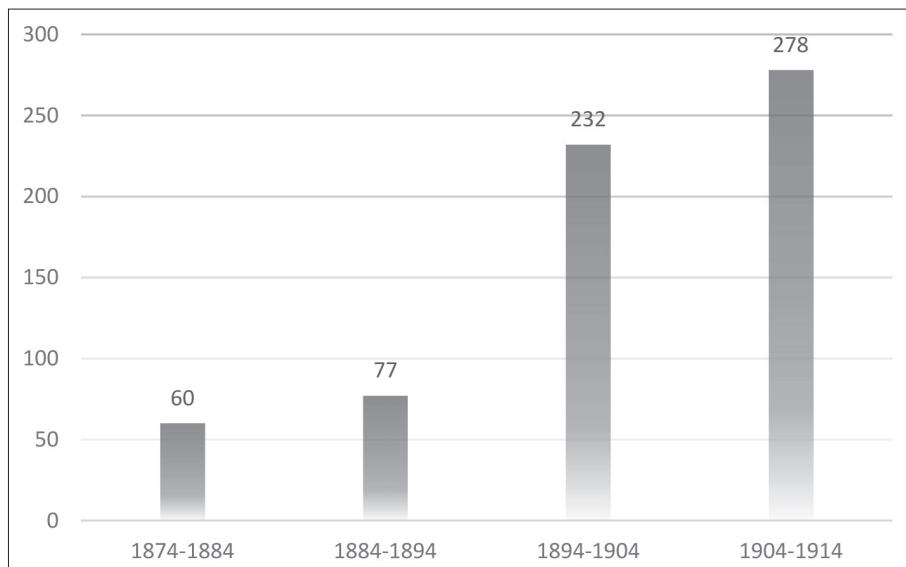
Brojčani okvir

Spomenuti uzorak koji je obuhvaćen ovim radom čine studenti s područja Srijemske županije koji su se upisali na studij prava u Zagrebu počevši od zimskog semestra 1874./1875., odnosno od prvog semestra kada je moderno sveučilište u Zagrebu krenulo s radom, do ljetnog semestra 1917./1918., tj. do pretkraj Prvog svjetskog rata. Riječ je o svim studentima koji su u svojim *nacionalima* kao podatak o rođenju i/ili zavičajnosti naveli mjesto (selo, grad) na području Srijemske županije, a koja je od razvojačenja Vojne krajine uključivala i njezine dijelove te značajno povećala svoj teritorij.¹⁵ Ovdje valja istaknuti da su od ukupnog broja studenata iz Srijemske županije (716) podatak o mjestu rođenja naveli svi studenti. Od njih 716, ukupno ih je 648 mjesto rođenja imalo na području Srijemske županije, dok ih 68 nije bilo rođeno ondje, ali su ušli u uzorak jer su bili tamošnji zavičajnici. Što se tiče zavičajnosti, taj podatak nije navelo 167 studenata, a od svih preostalih koji su naveli taj podatak njih 472 bilo je zavičajno na području Srijemske županije, dok njih 77 nisu bili tamošnji zavičajnici, ali su rođenjem pripadali toj županiji.

Ukupno pojedinačno upisanih studenata iz Srijemske županije na Pravni fakultet u Zagrebu u razdoblju od 1874. do 1918. bilo je 716. Ukupan zbroj svih semestara koje su tamošnji studenti proveli na Pravnom fakultetu u Zagrebu iznosio je 3406.

¹⁵ Srijemska županija početkom osamdesetih godina 19. st. značajno je povećala svoj teritorij. Priključeni su joj petrovaradinski i veći dio brodskog okruga, pa je tako 1880. godine obuhvaćala površinu od 2.476 km², da bi 1886. godine njezin teritorij obuhvaćao 6.848 km². (Branko Dubravica, „Političko-teritorijalna podjela i opseg civilne Hrvatske u godinama sjedinjenja s vojnom Hrvatskom 1871.-1886.“, *Politička misao: časopis za politologiju* 38/3 (2001), 169). Srijemska županija bila je druga po veličini, nakon Zagrebačke. Imala je 10 kotareva (Vukovar s 26 upravnih općina, Irig s 19, Ruma, Stara Pazova i Zemun s 15 upravnih općina, Vinkovci, Županja i Šid s po 14 upravnih općina, Mitrovica 11 i Ilok s 9 upravnih općina). Središte županije bilo je u Vukovaru. (Zlata Živaković-Kerže, „Srijemska županija u drugoj polovici 19. i početkom 20. stoljeća (Osvrt na gospodarstvo i društveni život)“, *Scrinia Slavonica: Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest* 10 (2010), 198; Damir Matanović i Domagoj Tomas, „Etnička i vjerska slika Srijema 1880. - 1910.“, *Povijesni zbornik: godišnjak za kulturu i povijesno naslijeđe* 3 (2009), 179).

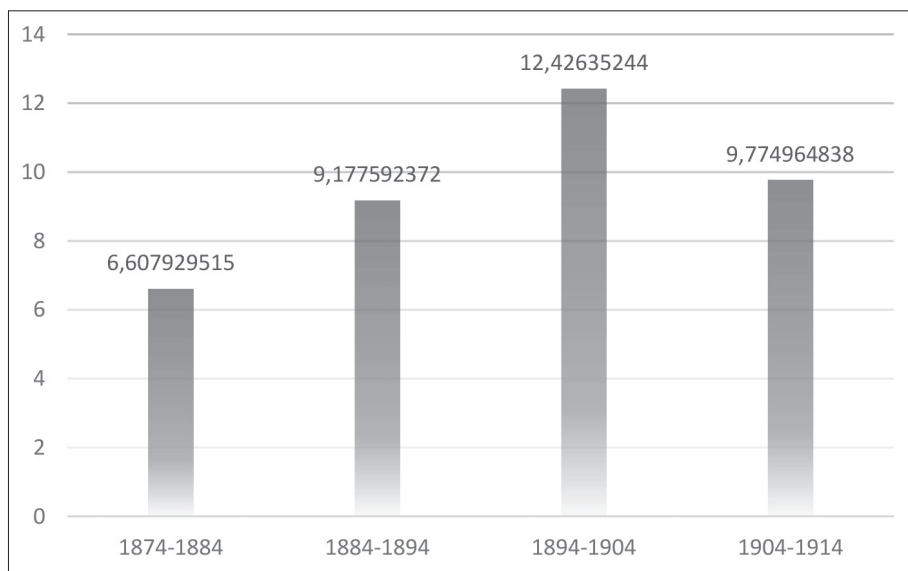
Grafikon 1. Broj studenata iz Srijemske županije upisanih na Pravni fakultet u Zagrebu po desetogodišnjim razdobljima

Prema priloženom grafikonu 1. vidljivo je kako se broj studenata iz Srijemske županije, promatrano u desetogodišnjim razdobljima od 1874. do 1914., učtverostručio, dok se izraziti skok uočava u razdoblju od 1894. do 1904. Ovaj nagli porast u odnosu na prethodno razdoblje nije generiran nekim posebnim okolnostima u matičnoj županiji, već treba naglasiti kako u ovom razdoblju, na prijelazu stoljeća, generalno raste broj studenata i na Pravnom fakultetu i na Sveučilištu.¹⁶

¹⁶ Tihana Luetić, „Brojčano stanje studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, odnosi sa drugim fakultetima i osvrt na izbor studija (1874.-1914.)“, u: *Humanitas et litterae. Zbornik u čast Franje Šanjeka*, ur. Lovorka Čoralić i Slavko Slišković (Zagreb, 2009), 606-608. Opće povećanje broja studenata od početka 20. stoljeća posljedica je čitavog niza faktora, poput ekonomskog razvoja, novih mogućnosti zapošljavanja, urbanizacije, porasta broja srednjih škola itd. Opširnije o ovim razlozima na razini cijele Monarhije vidi u: Cohen, *Education and Middle-Class Society*, 61-63.

Grafikon 2. Postotni udjeli studenata iz Srijemske županije upisanih na Pravni fakultet u Zagrebu u ukupnom broju studenata po desetogodišnjim razdobljima

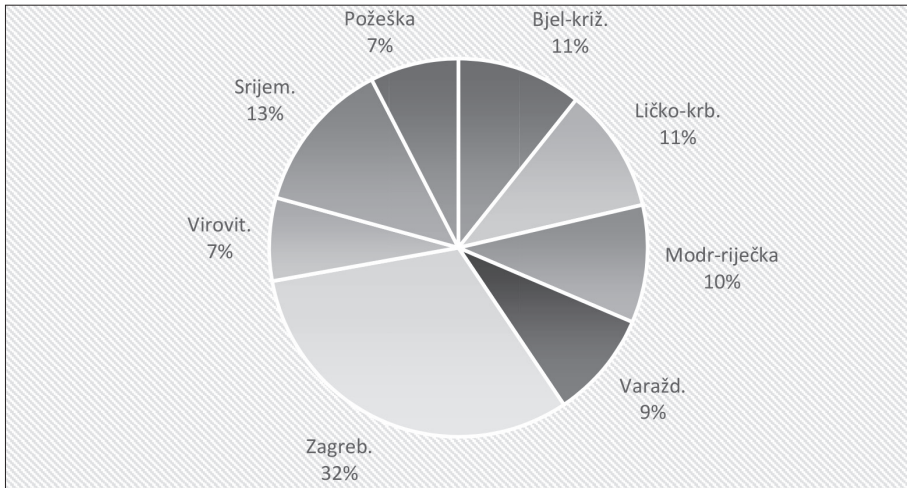
Unatoč rastu broja upisanih studenata iz Srijemske županije, u posljednjem desetogodišnjem razdoblju ipak dolazi do smanjenja njihovog postotnog udjela u cjelokupnoj studentskoj populaciji na fakultetu (udio je iznosio blizu 10 %). To nije bila posljedica pada broja upisanih studenata iz te županije jer, kako je razvidno iz prethodnog grafikona, upis studenata iz te županije je rastao. Dogodio se, međutim, veliki skok broja upisanih studenata iz drugih krajeva, prvenstveno iz Dalmacije, čiji je udio u studentskoj populaciji udvostručen u odnosu na raniji period.¹⁷ Ovo je, pak, bila posljedica određenih olakšica za studente iz austrijskog dijela Monarhije (Dalmacije i Istre) iz 1904. godine u zakonskoj regulativi vezanoj uz priznavanje diploma Zagrebačkog sveučilišta u tom dijelu Monarhije.¹⁸

¹⁷ Luetić, „Studenti iz Dalmacije“, grafikon 2, 216-217.

¹⁸ Sve do kraja Monarhije nije bilo riješeno pitanje reciprociteta diploma: diplome sveučilišta iz ugarskog dijela Monarhije nisu se priznavale u austrijskom dijelu. Tek od 1904. godine dolazi do popuštanja austrijskih vlasti prema studentima iz zemalja Carevinskog vijeća. Naime, nova zakonska regulativa o *rigorozima* i državnim ispitima omogućavala je studentima iz Cislajtanijske da svoj studij započeti u Zagrebu mogu do kraja završiti na Sveučilištu u Zagrebu, uz dopunu da nakon završetka studija moraju u Austriji polagati „doknadni ispit“. Ipak, potpuni reciprocitet diploma nije postignut sve do kraja Monarhije. O ovom pitanju vidi u: Antun Cuvaj, *Grada za povijest školstva Kraljevinâ Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas*, 10 sv. (Zagreb, 1913), 442-443; Karaman, „Socijalna i regionalna obilježja“, 144-145; Šidak, „Sveučilište do kraja Prvog svjetskog rata“, 105; Mirjana Gross, „Studentski pokret

Ako promotrimo omjer broja studenata iz Srijemske županije u cjelokupnom razdoblju 1874.-1918. naspram broja studenata iz drugih hrvatskih i slavonskih županija, tada je studenata iz Srijema bilo 14 %, čime su činili drugu po brojnosti skupinu na fakultetu nakon studenata iz Zagrebačke županije.¹⁹

Grafikon 3. Studenti iz na Pravnom fakultetu u Zagrebu s područja Hrvatske i Slavonije po mjestu rođenja (1874.-1918.)²⁰

Usporedivši ove omjere zavičajnosti sa studentima na Filozofskom fakultetu u istom razdoblju, oni se gotovo poklapaju: i na tom je fakultetu Zagrebačkog sveučilišta studiralo najviše studenata iz Zagrebačke i Srijemske županije (16 %).²¹

S obzirom na studentski status, od ovog ukupnog broja upisanih studenata iz Srijemske županije njih 23 studiralo je u statusu izvanrednog studenta, dok su njih 693 studij pohađali kao redovni studenti. Razlika u pravima i obavezama izvanrednih i redovnih studenata bila je velika: redovni studenti mogli su postati samo završeni gimnazijalci s položenim *ispitom zrelosti* (maturom) i imali su prava i obaveze tijekom studija kao što su polaganje ispita

1875-1914“, u: *Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu*, ur. Jaroslav Šidak, knj. I (Zagreb, 1969), 452-453. Usp. Luetić, „Studenti iz Dalmacije“, 215.

¹⁹ Iz ove analize izuzeti su studenti iz Dalmacije, Istre, Bosne i Hercegovine te studenti iz okolnih zemalja. Ovdje su raščlanjeni samo oni iz užeg, unutrašnjeg državnog okvira, tj. hrvatskih i slavonskih županija, iz razloga što je zakonska regulativa, koja je itekako utjecala na upis i broj studenata, bila drugačija u austrijskom, odnosno ugarskom dijelu Monarhije. O problemu reciprociteta diploma Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju do 1918. vidi u prethodnoj bilješci.

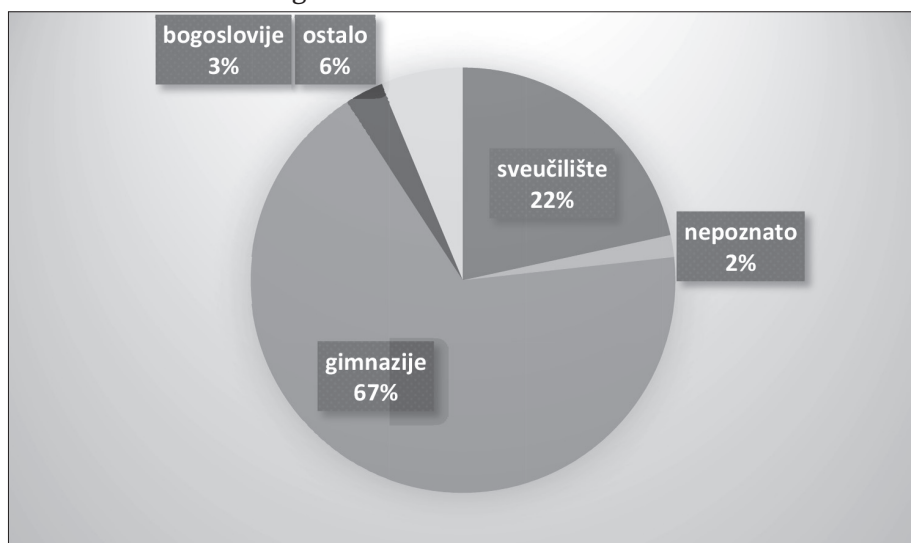
²⁰ Grafikon preuzet iz: Luetić, „Regional Background“, 179.

²¹ Luetić, „Struktura studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (1874.-1914.) po mjestu rođenja i zavičajnosti“, 103-117.

i stjecanje diplome, dok su izvanredni studenti, završeni učenici neke strukovne škole, najčešće trgovačke, ili gimnazijalci bez položene mature, mogli samo pohađati predavanja, ali nisu mogli polagati ispite niti završiti studij.²²

Prethodno obrazovanje

Grafikon 4. Prethodno obrazovanje studenata iz Srijemske županije na Pravnom fakultetu u Zagrebu 1874. – 1918.

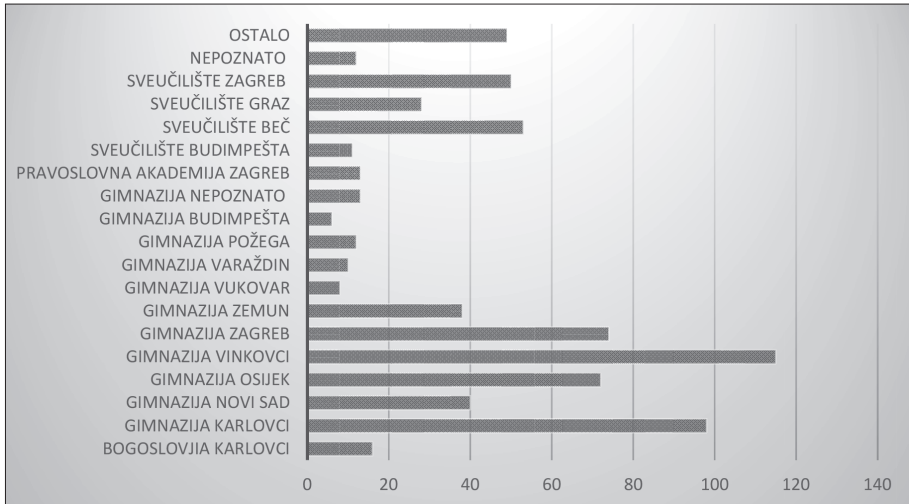
Na temelju podataka iz upisnih *nacijonala* o učilištu na kojemu je student bio upisan u prethodnom semestru, moguće je napraviti analizu iz kojih srednjih škola, viših učilišta i sveučilišta su se upisivali studenti iz Srijemske županije na Pravni fakultet u Zagrebu, što u nekoj mjeri rasvjetljava pitanje „gravitacije“ određene sredine prema nekom akademskom centru.²³ Prema

²² O pravima i obavezama redovnih i izvanrednih studenata vidi *Zakonski članak sabora kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 5. siečnja 1874., ob ustrojstvu sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu*, u: Ivana Horbec, Maja Matasović i Vlasta Švoger, *Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj*, knj. I: Zakonodavni okvir (Zagreb, 2017), 398-406.

²³ U tom smislu možda bi bila zanimljivija raščlamba obrnutog smjera, odnosno analiza podataka svih maturanata gimnazija s područja Srijemske županije s podatkom o visokoškolskoj ustanovi koju su upisali, iz čega bi se jasnije dobili zaključci o tome koji je sveučilišni centar imao jaču privlačnu silu (u kojoj su mjeri studenti iz te županije upisivali, primjerice, sveučilište u Budimpešti, Beču ili nekom drugom centru u Monarhiji). Ta se analiza ovdje, nažalost, ne može provesti jer nam u ovom trenutku nisu dostupni podaci o završenim učenicima pojedinih srednjih škola u ovom razdoblju s podacima o njihovom izboru fakulteta. Podaci koji su nam dostupni o maturantima iz *Statističkog godišnjaka* govore o broju onih koji su položili maturu u svakoj pojedinoj gimnaziji za godinu 1905./1906. Ako te podatke stavimo u odnos s brojem upisanih učenika iz tih škola na Pravni fakultet u Zagrebu,

općoj podjeli učilišta s kojih su studenti iz Srijemske županije upisali studij prava u Zagrebu, 67 % upisanih bili su završeni maturanti gimnazija te su neposredno nakon mature upisali Pravni fakultet. Njih oko petine (22 %) već su ranije studirali na nekom drugom fakultetu, odnosno sveučilištu, dok su ostali prije studija u Zagrebu bili na bogoslovijama (3 %) ili nekim drugim srednjim i višim učilištima (6 %).

Grafikon 5. Raspodjela učilišta s kojih su se upisivali studenti iz Srijemske županije na Pravni fakultet u Zagrebu 1874. – 1918.

možemo dobiti određene brojke koje ukazuju na to koliko je Pravni fakultet u Zagrebu bio privlačna akademska destinacija za studente iz tih škola. Tako je, primjerice, 1905./06. na gimnaziji u Srijemskim Karlovcima maturiralo 30 učenika, a te iste godine (odnosno sljedeće akademske 1906./07.) na studij prava u Zagrebu iz te škole upisano je šestero studenata. Na vinkovačkoj gimnaziji 1905./06. maturiralo je 12 maturanata, a na studij prava u Zagrebu 1906./07. iz te škole upisalo se dvoje studenata. Na gimnaziji u Zemunu 1905./06. maturiralo je 13 učenika, od kojih se dvoje upisalo na pravo u Zagrebu 1906./07. Iz baze podataka napravljene za Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, nalazimo podatke kako je te akademske godine 1906./07. na studije Filozofskog fakulteta iz srijemskih gimnazija upisano troje maturanata, i to sve troje iz gimnazije u Srijemskim Karlovcima (AFF, *Imenici*, 1906./1907.). Ako pretpostavimo da su se svi maturanti gimnazija s područja Srijema odlučili na nastavak studija, iz ovih brojki jasno je da su im drugi sveučilišni centri bili zanimljiviji kao sveučilišne sredine. Riječ je prije svega o sveučilištima u Monarhiji (Beč, Budimpešta, Prag, Graz...), ali moguće da je određeni broj maturanata kao mjesto visokoškolske izobrazbe izabrao i novo sveučilište u neposrednoj blizini, koje je upravo tada osnovano: riječ je o sveučilištu u Beogradu, koje se razvilo iz beogradske Visoke škole 1905. godine. [Sima Avramović, „Nastanak i razvitak pravnoistorijskih predmeta na Pravnom fakultetu u Beogradu“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 63/5-6 (2013), 933; Ljubinka Trgovčević, „High School, University of Belgrade and Modernization of Serbia (1863-1914)“, u: *The Role of Education and Universities in Modernization Processes in Central and South-Eastern European Counties in 19th and 20th Century*, ur. Peter Vodopivec i Aleš Gabrič (Ljubljana, 2011), 41].

Prema grafikonu 5, na kojemu je prikazana detaljnija raspodjela učilišta s kojih su se studenti iz Srijemske županije upisali na pravo u Zagrebu, vidljivo je da je Kraljevska velika gimnazija u Vinkovcima²⁴ prednjačila brojem maturanata koji su upisali pravo u Zagrebu (njih 115 u ovom razdoblju). Na drugom mjestu po broju upisanih maturanata na zagrebački Pravni fakultet slijedila ju je gimnazija iz Srijemskih Karlovaca s 98 maturanata,²⁵ a potom su slijedile gimnazija u Zagrebu (74 studenta)²⁶ i Osijeku (72 studenta). Grupa studenata prethodno je studirala na sveučilištima u Beču (njih 53) i Zagrebu (njih 51), u pravilu ne precizirajući na kojemu su fakultetu prethodno bili.²⁷ Po brojnosti upisa slijedili su maturanti gimnazije u Novom Sadu (njih 40) i Zemunu (njih 38), a zatim u manjem broju maturanti ostalih gimnazija s područja Slavonije i Banske Hrvatske, iz gimnazije u Budimpešti te ostalih sveučilišta i bogoslovi-ja. Najznačajniji „bazeni“ regrutacije akademske mladeži iz Srijemske županije bili su, kako je jasno vidljivo iz brojki, tamošnje gimnazije u Vinkovcima i Srijemskim Karlovcima. Osim ovih gimnazijskih ustanova i gimnazije u Zemunu, na području županije postojala je još i gimnazija u Vukovaru, koja je u ovom razdoblju imala status male gimnazije te ona tek 1906. dobiva više razrede,

²⁴ Vinkovačka gimnazija jedna je od najstarijih srednjoškolskih ustanova na području Slavonije te prva gimnazija na području Slavonske vojne granice, gdje više stoljeća djeluje kao tamošnje rasadište akademske mladeži i buduće intelektualne elite. Osnovana je odlukom Marije Terezije 1766. u Petrovaradinu, odakle je 1779. prebačena u Vinkovce zajedno sa Školskim povjerenstvom za slavonsko-srijemsku granicu. Dvorsko vijeće 1792. dotadašnju školu s dva latinska razreda proširuje na četverogodišnju gimnaziju, a par godina kasnije dobila je 5. i 6. razred. Odlukom Franje Josipa I. iz 1868. u graničarskim školama, pa tako i u vinkovačkoj gimnaziji, kao nastavni jezici izjednačeni su hrvatski i njemački jezik. Godine 1875./1876. održana je prva matura na hrvatskom jeziku. Nakon ukidanja Vojne granice vinkovačka gimnazija dolazi pod ingerenciju Kr. zemaljske vlade u Zagrebu, Odjela za bogoštovlje i nastavu. Školske godine 1900./1901. u vinkovačku gimnaziju bila su upisana 343 učenika, a nastavnički kadar brojio je 20 profesora. O školi opširno vidi u: *Naših dvjesto godina. Centar za usmjereno obrazovanje «M. A. Reljković» Vinkovci* (Vinkovci, 1981); *Povijest vinkovačke gimnazije*, ur. Marko Landeka (Osijek, 2002); *225 godina vinkovačke gimnazije: 1780. -2005.*, gl. ur. Stipe Tomić (Vinkovci, 2006).

²⁵ Gimnazija u Srijemskim Karlovcima osnovana je 1791. godine. Pregled povijesnog razvoja Karlovačke gimnazije vidi u: Тамара Малешев, Оливера Топалов, Ирена Зечевич, „У сусрет јубилеју: спомен библиотека Карловачке гимназије – 230 година постојања“, Библиотекар 1 (2021), 121-123. Опširnije vidi u: К. Петровић, Историја Карловачке гимназије (Нови Сад, 1991).

²⁶ U podacima o učilištu s kojeg je student upisivao prvu godinu studija prava nije se specificiralo o kojoj se zagrebačkoj gimnaziji radilo (gornjogradskoj ili donjogradskoj).

²⁷ Većina ih nije navela podatke s kojeg su fakulteta prešli i upisali studij prava. Od studenata koji su već studirali u Zagrebu, neki su ranije studirali na Mudroslovnom fakultetu, a neki na Šumarskoj akademiji. Neki su u cijelosti završili studij, pa su tako dvoje njih koji su upisali studij prava prethodno apsolvirali na Mudroslovnom fakultetu: Vinković Miroslav, koji se upisao 1884./1885. nakon što je apsolvirao na Mudroslovnom fakultetu (HR-HDA, 501, *Imenici*, 22) i dr. Jelašić Franjo, koji je apsolvirao i doktorirao na Mudroslovnom fakultetu te potom upisao pravo 1910./1911. (HR-HDA, 501, *Imenici*, 176). Na Kr. šumarskoj akademiji u Zagrebu prije upisa na studij prava apsolvirao je Sekulić Milorad (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148).

tako da njezini prvi maturanti maturiraju 1911. godine.²⁸ Iz tog razloga je na Pravni fakultet u Zagrebu u analiziranom razdoblju iz ove ustanove upisano svega osmero studenata, i to u godinama od 1912. do 1917.²⁹

U skupinu „ostalo“ ubrojeno je petero studenata koji su Pravni fakultet u Zagrebu upisali nakon bogoslovije u Đakovu,³⁰ po jedan student koji je završio gimnaziju u Baji, Mostaru, Nagykovárosu, Rijeci, Senju, Somboru, Šapcu, Travniku i Tuzli,³¹ po dvoje koji su završili gimnazije u Beogradu, Gospiću, Karlovcu i Rakovcu, petero gimnaziju na Sušaku,³² po jedan koji je studij prava upisao nakon studija na Gospodarskom učilištu u Križevcima, Pravnoj akademiji u Kečkemetu, Pravnoj akademiji u Požunu, Rudarskoj akademiji u Pribramu, Sveučilištu u Beogradu, Sveučilištu u Berlinu, Sveučilištu u Innsbrucku, Sveučilištu u Marburgu, Šumarskoj akademiji u Ščavnici, trgovačkoj akademiji bez naziva grada, dvoje nakon studija na Visokoj tehničkoj školi u Beču i četvero njih nakon studija na Sveučilištu u Pragu,³³ te po jedan

²⁸ Opširnije o povijesti vukovarske gimnazije vidi u: Vlado Horvat, *Gimnazija u Vukovaru: spomenica u povodu 100-te obljetnice osnivanja školske godine 1891-1992.* (Zagreb, 1992).

²⁹ Prvi maturant iz Kr. realne gimnazije u Vukovaru koji se upisao na Pravni fakultet u Zagrebu bio je Mate Svetina (HR-HDA, 501, *Imenici*, 195).

³⁰ S đakovačke bogoslovije na studij prava u Zagrebu, prethodno položivši maturu na gimnaziji u Osijeku, upisali su se Belić Matija (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148), Ćurilović Ferdo (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148), Holik Hinko (HR-HDA, 501, *Imenici*, 243), Janošy Antun (HR-HDA, 501, *Imenici*, 231) i Ožbolt Stjepan (HR-HDA, 501, *Imenici*, 185).

³¹ Na studij prava u Zagrebu nakon završene gimnazije u Baji upisao se Fischer Šandor (HR-HDA, 501, *Imenici*, 37), s gimnazije u Mostaru Štefanov Franjo (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148), s gimnazije u Nagykovárosu Rogulić Vljako (HR-HDA, 501, *Imenici*, 43), s gimnazije u Rijeci Miletić Martin (HR-HDA, 501, *Imenici*, 34), s gimnazije u Senju Pavić Vilko (HR-HDA, 501, *Imenici*, 204), s gimnazije u Somboru Kupuszarevits Mihajlo (HR-HDA, 501, *Imenici*, 84), s gimnazije u Šapcu Rajković Sava (HR-HDA, 501, *Imenici*, 59), s gimnazije u Travniku Gusković Josip (HR-HDA, 501, *Imenici*, 84), s gimnazije u Tuzli Gamberger Viktor (HR-HDA, 501, *Imenici*, 197).

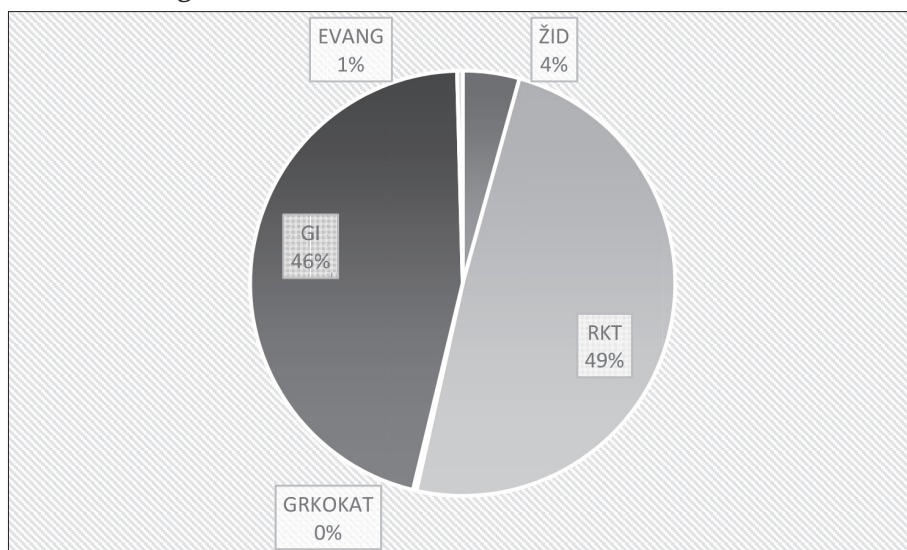
³² Prije upisa na studij prava u Zagrebu I. gimnaziju u Beogradu završili su Jovanović Branko i Šuvaković Milenko (HR-HDA, 501, *Imenici*, 204), gimnaziju u Gospiću Gjučić Bogdan (HR-HDA, 501, *Imenici*, 39) i Mihić Milan (HR-HDA, 501, *Imenici*, 231), gimnaziju u Karlovcu Pecikozić Antun (HR-HDA, 501, *Imenici*, 141) i Reispruht Ervin (HR-HDA, 501, *Imenici*, 222), gimnaziju u Rakovcu Strmac Mirko (HR-HDA, 501, *Imenici*, 39) i Zdravković Andrija (HR-HDA, 501, *Imenici*, 63), gimnaziju na Sušaku Georgijević Mladen (HR-HDA, 501, *Imenici*, 102), Jurković pl. Nikola (HR-HDA, 501, *Imenici*, 195), Marković Ignjat (HR-HDA, 501, *Imenici*, 44), Rađošević Vladimir (HR-HDA, 501, *Imenici*, 44) i Treyer Edmundo (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148).

³³ Prije upisa na studij prava u Zagrebu na Kr. gospodarskom učilištu u Križevcima studirao je Jovanović Jovan (HR-HDA, 501, *Imenici*, 156), na Pravnoj akademiji u Kečkemetu studirao je Kovačević Vojislav (HR-HDA, 501, *Imenici*, 162), na Pravnoj akademiji u Požunu studirao je Nikolić Gligorije (HR-HDA, 501, *Imenici*, 109), na Rudarskoj akademiji u Pribramu studirao je Ror Georgije (HR-HDA, 501, *Imenici*, 214), na Sveučilištu u Beogradu studirao je Popović Dušan, sin Nikole (HR-HDA, 501, *Imenici*, 242), na Sveučilištu u Berlinu studirao je Brenner Gregor (HR-HDA, 501, *Imenici*, 119), na Sveučilištu u Innsbrucku studirao je Mladenović Dušan (HR-HDA, 501, *Imenici*, 39), na Sveučilištu u Marburgu studirao je Kraft Stjepan (HR-HDA, 501, *Imenici*, 128), na Šumarskoj akademiji u Ščavnici studirao je Špo-

koji je prije studija prava pohađao druge srednjoškolske ustanove: nadbiskupski licej u Zagrebu, preparandiju u Zagrebu, trgovačku školu u Zemunu, trgovačku školu u Osijeku i trgovačku školu bez naziva grada.³⁴

Vjerska struktura

Grafikon 6. Vjerska struktura studenata iz Srijemske županije na Pravnom fakultetu u Zagrebu (1874.-1918.)

Iz priloženog grafikona razvidno je kako su studenti rimokatoličke vjeroispovijesti, kao i oni pravoslavne vjere, s udjelom od 49 % odnosno 46 %, prednjačili među studentima prava iz Srijemske županije. Pripadnika židovske vjerske zajednice među njima bilo je 4 % (31 student), te troje evangelika³⁵

ljar Emil (HR-HDA, 501, *Imenici*, 112), na Trgovačkoj akademiji (na navodi se naziv grada) studirao je Barac Mijo (HR-HDA, 501, *Imenici*, 255), na Visokoj tehničkoj školi (Politehnici) u Beču studirali su Jarić Josip (HR-HDA, 501, *Imenici*, 177) i Kuturović Stjepan (HR-HDA, 501, *Imenici*, 82), na Sveučilištu u Pragu studirali su Abaffy Cyrill (HR-HDA, 501, *Imenici*, 144), Kostić Tihomil (HR-HDA, 501, *Imenici*, 16), Kostić Vladislav (HR-HDA, 501, *Imenici*, 131) i Zoltner Đuro (HR-HDA, 501, *Imenici*, 205).

³⁴ Prije studija prava u Zagrebu na nadbiskupskom liceju bio je Šalovac Antun, maturiravši prethodno na zagrebačkoj gimnaziji (HR-HDA, 501, *Imenici*, 166), na preparandiji u Zagrebu bio je Leitner Antun, maturiravši prethodno na gimnaziji u Karlovcima (HR-HDA, 501, *Imenici*, 166), na Trgovačkoj školi u Zemunu bio je Kuzmić Franjo, koji se upisao kao izvanredni na temelju zaključnog ispita te škole (HR-HDA, 501, *Imenici*, 245), na Trgovačkoj školi u Osijeku bio je Scherer Josip te se upisao na temelju zaključnog ispita te škole (HR-HDA, 501, *Imenici*, 235), u trgovačkoj školi bez navođenja naziva grada bio je Miščević Luka (HR-HDA, 501, *Imenici*, 113).

³⁵ Studenti Pravnog fakulteta iz Srijemske županije evangeličke vjeroispovijesti bili su Abaffy Cyrill iz Vinkovaca, sin Nikole, evangeličkog župnika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 144), Kettenbach

i dvoje grkokatolika.³⁶ Prema podacima iz *Statističkog godišnjaka* za 1900. godinu vidljiva su određena odstupanja vjerske strukture tamošnjih studenata prava u Zagrebu u odnosu na vjersku strukturu ukupnog stanovništva Srijemske županije, koju je činilo 44,29 % rimokatolika, 45,71 % pravoslavaca, 1,27 % grkokatolika, 0,89 % pripadnika židovske vjerske zajednice i 7,58 % evangelika.³⁷ Jasno je kako se iz ovih omjera ne možemo pouzdano govoriti o određenim obilježjima odnosa pojedinih vjerskih zajednica i visokoškolskog obrazovanja jer je više nepoznanica uslijed kojih se ne mogu dobiti egzaktni podaci.³⁸ Ipak, uočljivo je „odskakanje“ nekih brojki, što može ukazivati na određene trendove u korelaciji pripadnika pojedine vjerske zajednice i visokoškolskog obrazovanja.³⁹ Primjerice, među studentima prava pripadnicima židovske konfesije zabilježen je četiri puta viši postotak nego što je to bio udio Židova u ukupnom stanovništvu Srijemske županije,⁴⁰ što govori o odnosu te zajednice prema visokoškolskoj izobrazbi, a što se ujedno i poklapa s određenim trendovima tog vremena u Austro-Ugarskoj Monarhiji.⁴¹ S druge strane,

Jakob iz Novih Banovaca, sin Andrije, veleposjednika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 231, 232) i Puhlovsky Radivoj iz Slavenskog Šamca, sin Fanike, posjednice (HR-HDA, 501, *Imenici*, 236).

³⁶ Studenti Pravnog fakulteta iz Srijemske županije grkokatoličke vjeroispovijesti bili su Juhas Đuro iz Šida, sin Marije, seljakinje (HR-HDA, 501, *Imenici*, 185, 186, 202, 203) i Laboš Gabrijel iz Mikluševaca, sin Vladimira, svećenika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148, 164, 165, 172, 173, 179, 180).

³⁷ *Statistički godišnjak kraljevina Hrvatske i Slavonije I*, 1905 (Zagreb, 1913), 38.

³⁸ Prije svega, kod ukupnog stanovništva radi se o podacima za jednu godinu (1900.), dok su postoci o vjerskoj pripadnosti koje ovdje iznosimo određeni na temelju podataka svih studenata upisanih 1874.-1918. Nadalje, nepoznati su nam podaci o školovanju studenata iz Srijemske županije na nekim drugim fakultetima Sveučilišta u Zagrebu i školovanju na inozemnim visokoškolskim ustanovama, što je u ono vrijeme bilo uobičajena pojava, naročito po sveučilišnim centrima Monarhije.

³⁹ Odlične metodološke primjere istraživanja povezanosti obrazovanja i pripadnosti određenoj vjerskoj denominaciji u ovom razdoblju vidi u radovima mađarskih povjesničara: Karády, „Denominational Inequalities of Elite Training“, 65-94; Zoltán Pálffy, „Ethno-confessional Patterns of the Choice of Study Paths among Transylvanian Students of Law and Medicine (1900–1919)“, u: *Cultural Dimensions of Elite Formation in Transylvania (1770–1950)*, ur. Victor Karády i Borbála Zsuzsanna Török (Cluj-Napoca, 2008), 36-64; Nagy, „The Problem of the Confessional Recruitment“, 127-153; Karády, *Ethnic and Denominational Inequalities*.

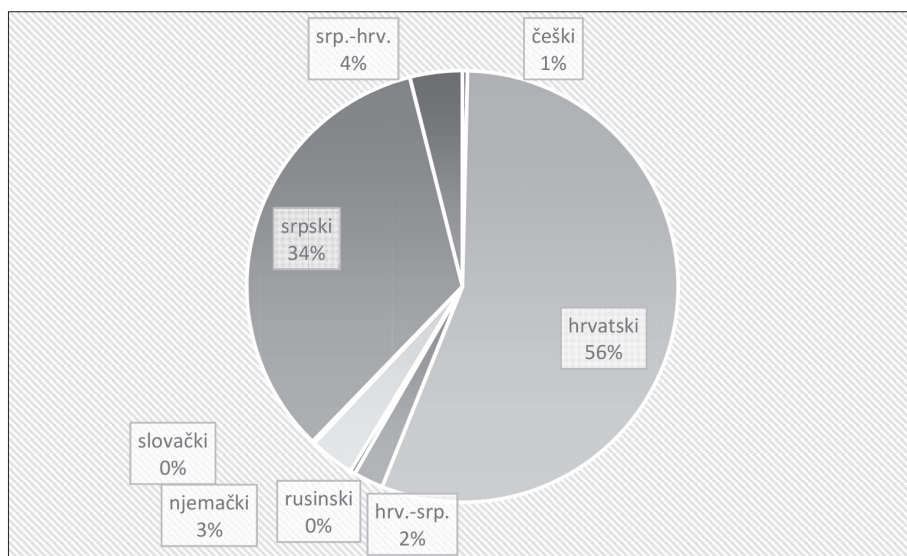
⁴⁰ O Židovima u Srijemu vidi: Ljiljana Dobrovšak, „Židovi i Nijemci u Srijemu do 1918. godine“, u: *Identitet Srijema u prošlosti i sadašnjosti*, zbornik radova, ur. Dražen Živić i Sandra Cvikić (Nijemci, 2012), 40-68. Židova je u Srijemskoj županiji prema popisu iz 1880. bilo 3.048 (Dobrovšak, „Židovi i Nijemci u Srijemu“, 67).

⁴¹ Analizirani podaci o obrazovanju austrijskih Židova pokazali su kako je njihov udio u studentskoj populaciji na austrijskim sveučilištima u periodu 1880.-1910. vrlo visok, čak 16,6 %. Cohen, „Education, Social Mobility“, 159. Usp. i: Cohen, *The Politics of Access to Advanced Education*. U ovim analizama ne navode se podaci o kretanju udjela Židova u ukupnoj populaciji u austrijskim zemljama, ali ovi postoci jasno ukazuju na njihovu značajnu zastupljenost na sveučilištima. Ovaj austrijski podatak, kao i ovaj hrvatski o većem udjelu židov-

broj studenata protestanata u ukupnoj studentskoj populaciji Pravnog fakulteta je sedam puta manji nego što je to udio protestanata u ukupnom stanovništvu Srijemske županije. Analiza vjerske strukture studenata Filozofskog fakulteta u Zagrebu također ukazuje na to kako su, osim Židova, jedino udjeli katolika upisanih na Filozofski fakultet nešto veći od ukupnog udjela tog stanovništva u Hrvatskoj i Slavoniji, dok je zastupljenost studenata ostalih vjeroispovijesti u ukupnoj studentskoj populaciji Filozofskog fakulteta niža od udjela pripadnika njihove konfesije u cjelokupnom sastavu stanovništva Hrvatske i Slavonije, što je slučaj i sa studentima prava iz Srijemske županije.⁴²

Jezična struktura

Grafikon 7. Jezična struktura studenata iz Srijemske županije na Pravnom fakultetu u Zagrebu (1874.-1918.)

skih studenata unutar studentske populacije od udjela Židova u cjelokupnom stanovništvu Srijemske županije, može se povezati sa tradicionalnom predodžbom o Židovima na ovim prostorima. Gary B. Cohen ovakvu zastupljenost Židova na visokoškolskim ustanovama objašnjava nizom kulturoloških i psiholoških faktora te, između ostalog, objašnjava kako su u srednjoeuropskim društvima Židovi tradicionalno smatrani *outsiderima*, što je imalo za posljedicu da su oni, stekavši pravnu emancipaciju, svim mogućim sredstvima, u ovom slučaju putem obrazovanja, nastojali nadići socijalne zapreke koje su ih stoljećima pratile (Cohen, „Education, Social Mobility“, 152-153). Usp. Tihana Luetić, „Konfesionalna, jezična i nacionalna struktura studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1874.-1914.“, u: *D’ržava, obštstvo i kultura na B’lgari i H’rvati VII-XXI v.*, ur. R. Božilova, L. Kirova, I. Ognjanova i A. Balčeva (Sofija, 2009), 298-299.

⁴² Luetić, „Konfesionalna, jezična i nacionalna struktura“, 298-299.

Kod analize jezične slike srijemskih studenata prava valja napomenuti kako u prvih 26 godina ovdje razmatranog razdoblja nema podataka o materinjem jeziku (rubrika materinjeg jezika u *nacionalima* uvodi se tek od 1900.). Na temelju uzorka od 535 studenata, koliko ih je navelo taj podatak od 1900., najbrojniji su bili studenti koji su naveli hrvatski jezik kao materinji (njih 58 %). Pri tome valja napomenuti da su u tu skupinu uključeni svi koji su u svojim upisnim listovima naveli bilo koju varijantu podatka o hrvatskom jeziku („hrvatski“, „hrvatsko-srpski“, „hrvatski ili srpski“). Po brojnosti su ih slijedili studenti srpskog materinjeg jezika s 38 %, pri čemu su također uključene sve varijante navođenja („srpski“, „srpski ili hrvatski“, „srpsko-hrvatski“). Ostali zastupljeni jezici među studentima iz Srijemske županije koji su činili skromne brojke unutar ove studentske populacije bili su: njemački (18 studenata),⁴³ češki (dvoje studenata),⁴⁴ rusinski (dvoje studenata),⁴⁵ i slovački (jedan student).⁴⁶

Raščlambom jezične slike studenata Pravnog fakulteta iz Srijemske županije može se odgovoriti na pitanje u kojoj mjeri ona odražava jezičnu strukturu opće populacije te županije. Podaci o postotnim udjelima stanovništva Srijemske županije prema materinjem jeziku iz *Statističkog godišnjaka*

⁴³ Njemački kao materinji jezik naveli su studenti Blauensteiner Ferdinand iz Zemuna, sin Franje, slastičara (HR-HDA, 501, *Imenici*, 130, 131, 138, 139, 150, 151), Brandeis Leopold iz Čalme, pok. Ignjata, trgovca (HR-HDA, 501, *Imenici*, 44, 45, 47, 48, 75, 76, 88, 89), Brenner Gregor iz Indije, sin pok. Franje, kovača (HR-HDA, 501, *Imenici*, 119), Burkuš Franjo iz Rume, sin Mirka, gospodarskog upravitelja (HR-HDA, 501, *Imenici*, 222, 223), Czerweny Adolf iz Erdevika, sin Gustava, ljekarnika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 194, 195, 202, 203), Felger Ljudevit iz Čepina, sin Stjepana, trgovca (HR-HDA, 501, *Imenici*, 185, 186, 192, 193), Gerster Franz iz Jarminje, sin Antona, ratara (HR-HDA, 501, *Imenici*, 72, 107, 117), Kettenbach Jakob iz Novih Banovaca, sin Andrije, veleposjednika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 231, 232), Kraft Stjepan iz Indije, sin Sebastiana, ratara (HR-HDA, 501, *Imenici*, 128), Moser Ivan iz Zemuna, sin Franje, mesara (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148, 170, 171), Müller Josip iz Indije, sin Jakoba, posjednika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 170, 171, 179), Pollak Aladar iz Zemuna, sin Filipa, trgovca (HR-HDA, 501, *Imenici*, 166, 167, 174, 175, 198, 199), Schliff Josip iz Vinkovaca, sin Michaela (Mije), knjigovođe (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148, 170, 171, 182), Singer Alfred iz Zemuna, sin Antonije, skrbnik Natan Singer, mešetar (HR-HDA, 501, *Imenici*, 156, 157, 164, 165, 181, 182, 188, 189), Sonnenfeld Samuel iz Zemuna, sin pok. Johanna, pivara (HR-HDA, 501, *Imenici*, 100, 101, 109, 110, 119), Westermayer Josip iz Vinkovaca, sin Josipa, poljodjelca (HR-HDA, 501, *Imenici*, 43, 44, 68, 70) i Wittner Vatroslav iz Cerića, sin Marije, poljodjelke (HR-HDA, 501, *Imenici*, 47, 48).

⁴⁴ Češki kao materinji jezik naveli su studenti Helebrant Vilim iz Suseka, sin Josipa, kr. nadšumara (HR-HDA, 501, *Imenici*, 122, 123, 128, 129, 144, 145) i Puhlovsky Radivoj iz Slavonskog Šamca, sin Fanike, posjednice (HR-HDA, 501, *Imenici*, 236).

⁴⁵ Rusinski kao materinji jezik naveli su studenti Juhas Đuro iz Šida, sin Marije, seljakinje (HR-HDA, 501, *Imenici*, 185, 186, 202, 203) i Laboš Gabrijel iz Mikluševca, sin Vladimira, svećenika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148, 164, 165, 172, 173, 179, 180).

⁴⁶ Slovački kao materinji jezik naveo je student Abaffy Cyrill iz Vinkovaca, sin Nikole, evangeličkog župnika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 144).

za 1900. godinu govore kako je u toj županiji hrvatski ili srpski jezik kao materinji navelo 71,69 % stanovništva,⁴⁷ slovenski 0,26 %, češki 0,19 %, slovački 3,10 %, rusinski 1,19 %, mađarski 6,21 %, njemački 16,31 %, talijanski 0,04 %, ostali 1,01%.⁴⁸ Vidljivo je kako je udio studenata kojima materinji jezik nije bio hrvatski ili srpski znatno niži u okviru studentske populacije na Pravnom fakultetu nego što je to udio stanovnika s tim materinjim jezicima u cjelokupnoj populaciji stanovništva Srijemske županije. Kao i kod analize vjerske strukture, teško je donositi generalne zaključke jer prema podacima kojima raspoložemo ne možemo znati u kojoj su se mjeri djeca određene grupe materinjeg jezika školovala na visokoškolskoj razini i jesu li uopće dobivali fakultetsko obrazovanje, a ukoliko jesu, pitanje je na kojem sveučilištu, stoga se i u ovom slučaju mogu iznijeti tek poneke pretpostavke. Posebno je uočljivo kako nema nijednog studenta iz Srijemske županije koji je kao materinji jezik naveo mađarski, dok je u ukupnoj populaciji bilo nešto više od 6 % stanovništva mađarskog materinjeg jezika. Može se pretpostaviti da su studenti mađarskog materinjeg jezika, uz uvjet da su upisivali studij, studirali na Sveučilištu u Budimpešti ili na nekim drugim visokoškolskim ustanovama na mađarskom jeziku. Uočljiv je i više od pet puta manji udio studenata njemačkog materinjeg jezika na Pravnom fakultetu u Zagrebu od ukupnog udjela stanovništva njemačkog materinjeg jezika u Srijemskoj županiji, te se, analogno mađarskom primjeru, može pretpostaviti da su govornici njemačkog jezika, ukoliko su odlučili školovati se na visokoškolskoj razini, birali studije u Monarhiji na njemačkom jeziku.⁴⁹ Slična je situacija i s govornicima rusinskog i slovačkog materinjeg jezika.

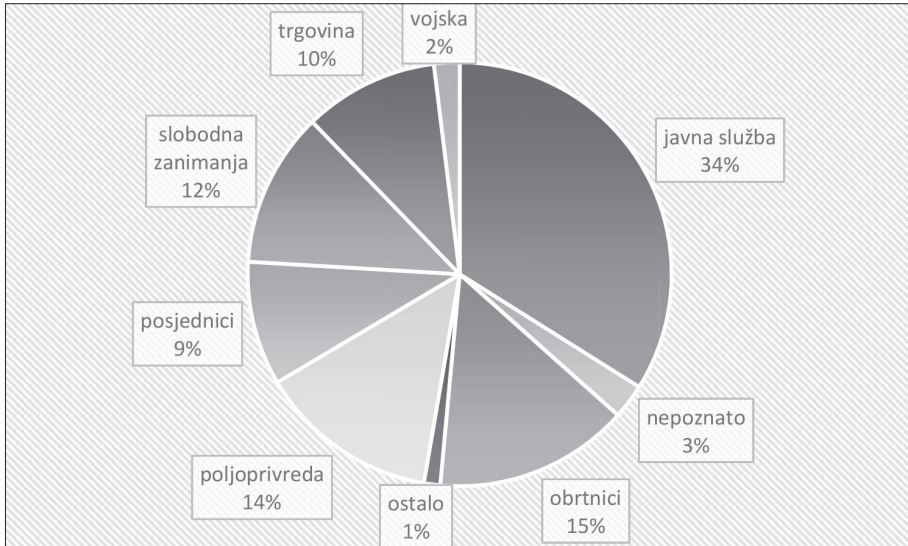
⁴⁷ Hrvatski i srpski jezik u statistici *Statističkog godišnjaka* nisu razdvojeni u dvije zasebne kategorije, već su navedeni u zajedničkoj rubrici. Jedino popis stanovništva iz 1890. godine razlikuje pripadnike hrvatskog i srpskog materinjeg jezika. Svi ostali austrougarski popisi iskazuju ih zajedno pod nazivom „hrvatski ili srpski materinji jezik“ (Matanović i Tomas, „Etnička i vjerska slika Srijema“, 182). Prema popisu iz 1890. stanovništva srpskog materinjeg jezika bilo je 44,4 %, hrvatskog 28,5 %, njemačkog 16,6 %, mađarskog 5,9 %, slovačkog 2,7 %, rusinskog 1 %, slovenskog 0,4 %, češkog 0,3 % (Matanović i Tomas, „Etnička i vjerska slika Srijema“, 185).

⁴⁸ *Statistički godišnjak kraljevina Hrvatske i Slavonije I*, 1905 (Zagreb, 1913), 39.

⁴⁹ Ova brojka ne govori o nacionalnoj pripadnosti studenata jer je, primjerice, određeni broj studenata Židova upisivao njemački kao materinji jezik, budući da su Židovi u Srijemu uglavnom govorili njemačkim jezikom, a i jedni i drugi su imali njemačka prezimena (Dobrovšak, „Židovi i Nijemci u Srijemu“, 68). Govornika njemačkog materinjeg jezika u Srijemskoj županiji 1880. godine bilo je 36.009, a 1900. njih 59.544 (Dobrovšak, „Židovi i Nijemci u Srijemu“, 54).

Socijalna struktura

Grafikon 8. Socijalna struktura studenata iz Srijemske županije na Pravnom fakultetu u Zagrebu (1874.-1918.)

Kvantitativna raščlamba podataka o zanimanju oca, majke ili skrbnika koje su studenti unosili u svoje *nacionale*, generalno gledajući pokazuje prilično šaroliku sliku socijalnog porijekla studenata prava iz Srijemske županije. Ovdje, dakako možemo govoriti samo o njezinim konturama, jer bi metodološki bilo pogrešno donositi egzaktnu zaključku. Razlog tome je vrsta podataka kojima se raspolaže pri ovakvoj analizi. Studenti su, naime, upisivali podatke o zanimanju svojih očeva, majke ili skrbnika na općenitoj razini te se za mnoga zanimanja ne može točno odrediti niti socijalni, niti ekonomski status. Primjerice, kod kategorije „poljoprivreda“ ne može se definirati radi li se o onome tko je izravno obrađivao zemlju, svoju ili tuđu, o kojoj se veličini posjeda radilo i sl. Također, kod studenata iz ove kategorije koji su pod zanimanje oca/skrbnika naveli odrednicu „poljodjelac“ i sl.⁵⁰ ne može se odrediti radi li se o poljoprivrednicima ili stočarima, ali za pretpostaviti je, budući da je uzgoj stoke uz poljoprivredu bio najvažnija grana gospodarstva te regije, da je među njima bilo i onih koji su se bavili stočarstvom.⁵¹ Slična situacija je i kod trgovačko-obrtničkih obitelji: o kakvom obrtu i trgovini se

⁵⁰ U ovu kategoriju uvršteni su svi oni koji su kao zanimanje oca ili skrbnika naveli „poljodjelac“, „zemljodjelac“, „ratar“, „vinogradar“, „seljak“, „nadničar“, „težak“.

⁵¹ Vinko Živić i Mario Kevo, „Stanje gospodarstva vukovarskog kraja na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće na temelju izvještaja o stanju javne uprave Županije srijemske“, *Scrinia Slavonica* 23 (2023), 196.

radilo, ne možemo saznati iz studentskih podataka, osim kod nekih koji su specificirali vrstu obrta svojih očeva. Među njima, pak, nalazimo najviše pripadnika sitnih obrta kao što su: bačvari, bravari, gostioničari, kovači, krojači, krznari, limari, lončari, mesari, pekari, stolari, tesari i sl., pa stoga možemo pretpostaviti da se radilo o sloju sitnog i srednjeg obrtništva. U kategoriji „posjednika“ teško je reći o kakvim se posjednicima radilo, budući da nikakve preciznije odrednice nisu navedene, uz iznimku šestorice studenata koji su u kategoriji zanimanja oca/skrbnika naveli „veleposjednik“.⁵²

Kao i u cjelokupnoj studentskoj populaciji, najbrojniju grupu studenata iz Srijema činili su sinovi javnih službenika (34 %), slijedili su ih oni iz obitelji obrtnika, s udjelom od 15 %, poljoprivrednika s 14 %, slobodnih zanimanja s 12 %, trgovačkih obitelji s 10 % te obitelji posjednika s 9 %. Kategorija „javnih službenika“, kao uostalom i na cjelokupnom Sveučilištu u Zagrebu, ali i šire,⁵³ činila je najbrojniju skupinu među studentima iz Srijema. Riječ je zapravo o izrazito heterogenoj skupini jer se radilo o sinovima javnih službenika od onih najnižeg ranga do najviših pozicija, odnosno radilo se o širokoj lepezi zanimanja: od najnižih činovnika, pisara, poštara i pučkoškolskih učitelja do sveučilišnih profesora,⁵⁴ septemvira,⁵⁵ vijećnika Banskog stola,⁵⁶ narodnih zastupnika,⁵⁷

⁵² Sinovi veleposjednika bili su studenti Jakob Kettenbach iz Novih Banovaca, sin Andrije (HR-HDA, 501, *Imenici*, 231, 232), Lazar pl. Rogulić (HR-HDA, 501, *Imenici*, 130, 131, 138, 139, 150, 151) i Svetislav pl. Rogulić (HR-HDA, 501, *Imenici*, 130, 131, 147, 150, 152), sinovi Viktora iz Šatrinaca, Mirko Savić iz Karlovaca, sin Jovana (HR-HDA, 501, *Imenici*, 231, 232), Jefta Ranković iz Bukovca, sin Marine (HR-HDA, 501, *Imenici*, 142) i Boško Šumanović iz Šida, sin Svetozara (HR-HDA, 501, *Imenici*, 44).

⁵³ Tihana Luetić, *Studenti Sveučilišta u Zagrebu (1874-1914). Društveni život, svakodnevica, kultura, politika* (Zagreb, 2012), 68; Cohen, *Education and Middle-Class Society*, 180-181.

⁵⁴ Božidaru Domcu iz Vinkovaca otac je bio sveučilišni profesor na Mudroslovnom fakultetu dr. Julije Domac (HR-HDA, 501, *Imenici*, 39, 41, 45, 48, 49), Miroslavu Vinkoviću iz Vinkovaca skrbnik je bio sveučilišni profesor na Mudroslovnom fakultetu dr. Franjo Petračić (HR-HDA, 501, *Imenici*, 22, 24, 26, 27), a Slavoljubu Kučeri iz Osijeka, zavičajnom u Vinkovcima, skrbnik je bio dr. Oton Kučera, profesor na Mudroslovnom fakultetu (HR-HDA, 501, *Imenici*, 166, 167, 174, 175, 181, 182, 188, 189).

⁵⁵ Sinovi septemvira (vijećnika Stola sedmorice u Zagrebu) bili su Otto Florschütz iz Vukovara, sin Josipa (HR-HDA, 501, *Imenici*, 130, 131, 142, 143, 149) i Otokar Horvatić iz Vukovara, sin Tomislava (HR-HDA, 501, *Imenici*, 21, 22, 24).

⁵⁶ Sinovi vijećnika Banskog stola bili su: Dušan Popović iz Rume, sin Stevana (HR-HDA, 501, *Imenici*, 35, 37, 39, 41), Juraj Ernest Strauss iz Zemuna, sin Gustava (HR-HDA, 501, *Imenici*, 39), Zlatko Šafarić iz Rume, sin Mije (HR-HDA, 501, *Imenici*, 58, 59, 77, 78, 92, 93) i Milan Klaić iz Mitrovice, sin Krunoslava (HR-HDA, 501, *Imenici*, 176, 177, 183, 184, 190, 191, 207, 208).

⁵⁷ Bio je to Gjuro Milekić, sin Čire pl. Milekića, gradonačelnika Mitrovice i saborskog zastupnika (HR-HDA, 501, *Imenici*, 41, 44, 68, 70).

velikih župana⁵⁸ i gradskih senatora.⁵⁹ Ipak, sve se podgrupe ove kategorije može svrstati u skupinu obrazovane elite (koju su činili zajedno sa skupinom „slobodnih zanimanja“) jer je za sve njih bila potrebna minimalno srednjoškolska razina obrazovanja. Obrtničko-trgovački sloj činio je četvrtinu upisanih studenata prava iz Srijemske županije, što se gotovo u potpunosti poklapa sa socijalnom strukturom cijelog Sveučilišta u Zagrebu: udjeli studenata iz trgovačkih⁶⁰ i obrtničkih obitelji na Sveučilištu u Zagrebu činili su zajedno 23 %.⁶¹ Također, i istraživanja za austrijska sveučilišta u ovom razdoblju govore o znatnom udjelu pripadnika domaće sitne buržoazije, odnosno niže srednje klase, na gimnazijama i sveučilištima u drugoj polovici 19. st.⁶² Zanimljivo je da je studenata porijeklom iz obitelji koje su se bavile prvotnom produkcijom iz Srijema na Pravnom fakultetu bilo 14 %, dok je udio seljačkih sinova u cjelokupnoj populaciji na sveučilištu bio 24 %. Ovaj nešto veći udio na razini cijelog Sveučilišta može se objasniti izrazito visokim udjelom sinova seljačkog porijekla na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu u to vrijeme – 47 %.⁶³ Generalno, ovaj ipak značajan udio sinova čiji su se očevi/skrbnici bavili prvotnom produkcijom govori o dubokim promjenama unutar sloja zemljoradnika.⁶⁴

⁵⁸ Sinovi velikih župana bili su: Mane Budisavljević iz Rume, sin Bude (HR-HDA, 501, *Imenici*, 41), Nikola pl. Jurković iz Vukovara, sin Petra (HR-HDA, 501, *Imenici*, 194, 195, 211, 212) i Pavao Georgijević iz Rume, sin Teodora (HR-HDA, 501, *Imenici*, 140, 141, 154, 155, 162, 163, 170, 171).

⁵⁹ Žarko Banjanin iz Zemuna imao je za skrbnika senatora grada Osijeka Nikolu Virovca (HR-HDA, 501, *Imenici*, 148).

⁶⁰ Trgovci su u ovom razdoblju, od druge polovice 19. stoljeća, bili najbrojniji dio privredne elite u Hrvatskoj. Iako u ranijem razdoblju ne nalazimo podršku visokoškolskoj izobrazbi među pripadnicima ove grupe, to se upravo na prijelazu stoljeća mijenja. Iskra Iveljić, „Trgovačka elita kao čimbenik modernizacije i hrvatske nacionalne integracije šezdesetih godina 19. stoljeća“, *Povijesni prilozi* 10 (1991), 195, 211.

⁶¹ Luetić, *Studenti Sveučilišta u Zagrebu*, 68-69.

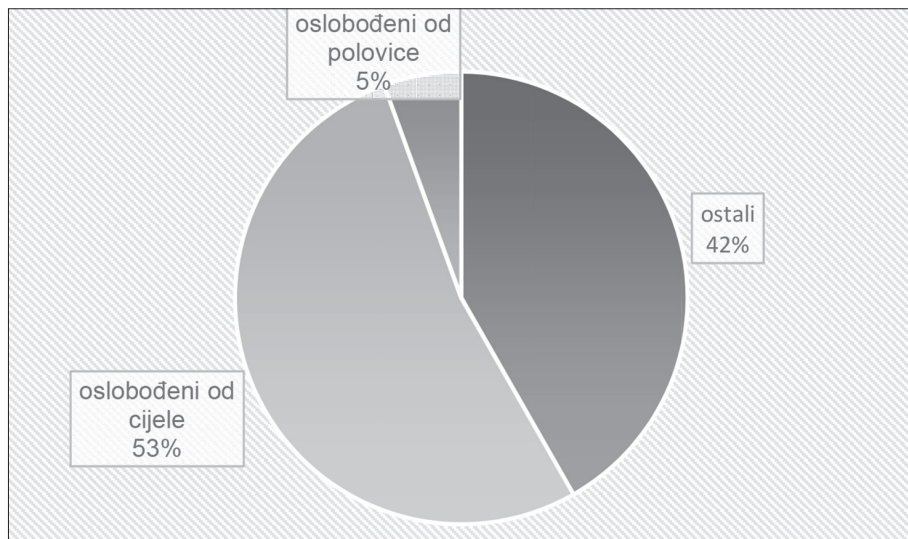
⁶² Cohen, *The Politics of Access*, 7; Cohen, *Education and Middle Class Society*, 180-181.

⁶³ Karaman, „Socijalna i regionalna obilježja“, 141-142.

⁶⁴ Suzana Leček, „Literatura za seljaštvo i njeno prihvaćanje u selima Hrvatske i Slavonije 1870-1900.“, *Radovi ZHP* 28 (1995), 156. Usp. Luetić, *Studenti Sveučilišta u Zagrebu*, 68.

Naukovina i stipendije

Grafikon 9. Studenti iz Srijemske županije na Pravnom fakultetu u Zagrebu (1874.-1918.) po pitanju plaćanja školarine

U korelaciji sa socijalnim porijeklom studenata je i pitanje njihovih materijalnih troškova na studiju, a od kojih je *naukovina* (školarina) kao studentska obaveza potrajala tijekom cijelog ovog razdoblja, u različitim iznosima, kao i načinima plaćanja.⁶⁵ Postojala je i mogućnost oslobađanja od *naukovine*, a za *oprost* od iste morali su biti zadovoljeni socijalni uvjeti, kao i uspjeh na studiju.⁶⁶ Što se tiče studenata Pravnog fakulteta, visina školarine je do 1894. godine ovisila o broju sati upisanih kolegija i plaćala se izravno profesorima,⁶⁷ a od 1894. iznosila je 25 for (50 kruna).⁶⁸ U studentskim *naci-*

⁶⁵ O pitanju naukovine u ovom razdoblju opširnije vidi u: Luetić, *Studenti Sveučilišta u Zagrebu*, 71-75.

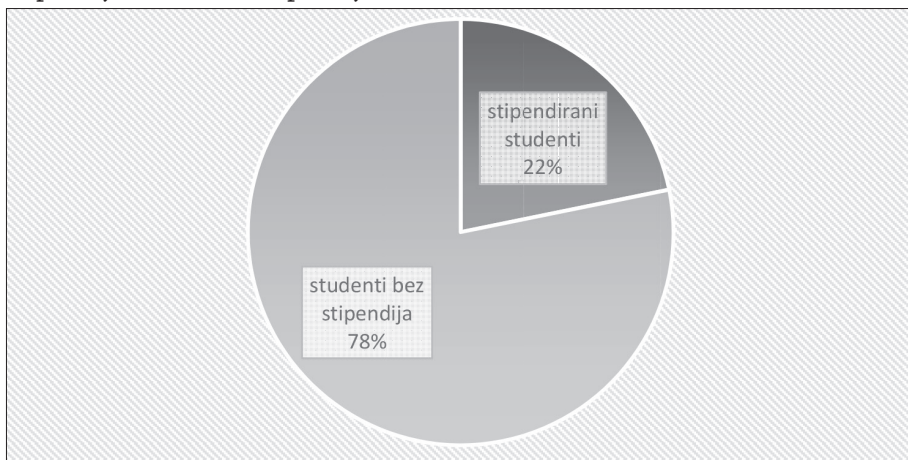
⁶⁶ Kao uvjet za oslobađanje od plaćanja *naukovine* za studente prava bilo je kolokviranje iz dva-ju glavnih predmeta s najmanje četiri sata nastave na tjedan. Studenti treće i četvrte godine trebali su položiti po jedan pravni kolokvij i jedan iz državno-znanstvene struke. Studenti prve i treće godine imali su obvezu u zimskom semestru umjesto kolokvijalnih svjedodžbi priložiti svjedodžbe o prvom, odnosno drugom pravno-povijesnom državnom ispitu, položenom barem s dobrim uspjehom. Ukoliko se radilo o studentu koji je tek upisivao prvi semestar, bila je nužna njegova maturalna svjedodžba (*svjedodžba zrelosti*) s pohvalnom bilješkom o vladanju. Dokument kojim se dokazivao socijalni status bila je „uredovna svjedodžba o obiteljskim i imućstvenim prilikama molitelja respective njegovih roditelja“, izdana od strane općinskog poglavarstva [*Akademički propisi za porabu slušalaca u Kr. hrv. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu* (Zagreb, 1898), 20-21].

⁶⁷ *Akademički propisi* (Zagreb, 1887), 15.

⁶⁸ *Akademički propisi* (Zagreb, 1898), 18.

jonalima postojala je redovita rubrika o plaćanju, odnosno o oslobođenju od plaćanja školarine koju su studenti popunjavali početkom svakog semestra. Na temelju tih podataka napravljena je analiza prikazana na grafikonu 9. iz koje je vidljivo kako je više od polovice studenata iz Srijemske županije bilo oslobođeno tog troška.⁶⁹ Ako ove brojke usporedimo s onima njihovih kolega s fakulteta s područja Dalmacije u istom razdoblju, studenti iz Srijema koji su bili oslobođeni naukovine prednjače s 11 %.⁷⁰

Grafikon 10. Omjer studenata prava iz Srijemske županije koji su primali stipendiju i onih bez stipendije (1874.-1918.)

Financijsku olakšicu studentima u ovom razdoblju zasigurno su predstavljale stipendije koje su se dijelile iz niza državnih, gradskih i privatnih zaklada. Otprilike jedna petina srijemskih studenata prava (22 %) u nekom periodu svojeg studiranja na Pravnom fakultetu u Zagrebu primala je stipendiju, dok njih 78 % nikada nije bilo stipendirano.⁷¹ Ovi udjeli se poklapaju s udjelima stipendiranih studenata u cjelokupnoj studentskoj populaciji na Sveučilištu u Zagrebu, na kojemu se postotni udio stipendiranih studenata

⁶⁹ Ova analiza rađena je na temelju svih upisanih semestara svakog pojedinog studenta iz Srijemske županije na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Tijekom ukupno 1819 semestara studenti iz Srijema bili su oslobođeni od plaćanja cjelokupnog iznosa školarine, u 191 semestru bili su oslobođeni od plaćanja polovice tog iznosa, a u 1440 semestara su plaćali školarinu.

⁷⁰ Studenata iz Dalmacije koji su bili oslobođeni od plaćanja naukovine bilo je 42 % (Luetić, „Studenti iz Dalmacije“, 230).

⁷¹ U slučaju studenta Franje Troppera iz Vinkovaca, prema podacima iz njegovih nacijonala, vidljivo je da je postojala i mogućnost primanja dviju stipendija. Tako je Tropper, sin Ivana, nadšumara Brodske imovne općine, primao i Krajišku stipendiju te stipendiju Brodske imovne općine u iznosu od 200 odnosno 400 kruna tijekom pet semestara studija u Zagrebu, od 1902./1903. do 1904./05. (HR-HDA, 501, *Imenici*, 72, 96, 97, 107, 108, 117).

kreto između 15 i 20 % u cijelom promatranom razdoblju.⁷² S druge strane, analize pokazuju značajniji disparitet u odnosu na studente iz Dalmacije. Naime, udjeli tamošnjih stipendiranih studenata znatno su niži u odnosu na studente iz Srijemske županije: pojedinačno stipendiranih studenata iz Dalmacije bilo je 9 %, ⁷³ što se i u ovom slučaju može objasniti problemom reciprociteta diploma Sveučilišta u Zagrebu, odnosno njihovim nepriznavanjem u austrijskom dijelu Monarhije, pa je stoga vrlo vjerojatno i znatan broj stipendija za tamošnje studente bio podijeljen za austrijska sveučilišta, a ne za ono u Zagrebu. Ako promotrimo omjer broja semestara tijekom kojih su studenti iz Srijema bili stipendirani, postoci su vrlo slični postocima pojedinačno stipendiranih studenata: tijekom 20 % semestara studenti su bili stipendirani, a u 80 % nisu imali nikakvu financijsku pomoć. Najviše stipendija studentima prava iz Srijemske županije podijeljeno je iz Brodske imovne općine (116),⁷⁴ Zaklade Đorđa pl. Servijskog (59),⁷⁵ Krajiške zaklade (58), Zaklade Gavre Adamovića (52), Vladine stipendije (51), Zaklade Marije Terezije (46), Zaklade Mojsija Putnika (28),⁷⁶ Zaklade Pantelije Jovanovića (22) i Zaklade Srpskog crkvenog sabora (21). Najviše iznose imale su stipendija Brodske imovne općine, stipendija iz zaklade Gavre Adamovića, stipendija iz zaklade Nikole pl. Vasiljevića te stipendija iz zaklade Danila i Julke Banjanin, a iznosile su po 400 forinti, odnosno 800 kruna mjesečno. Još je čitav niz privatnih i gradskih zaklada dijelio stipendije, ali u manjem broju.

⁷² Luetić, *Studenti Sveučilišta u Zagrebu*, 83.

⁷³ Luetić, „Studenti iz Dalmacije“, 231.

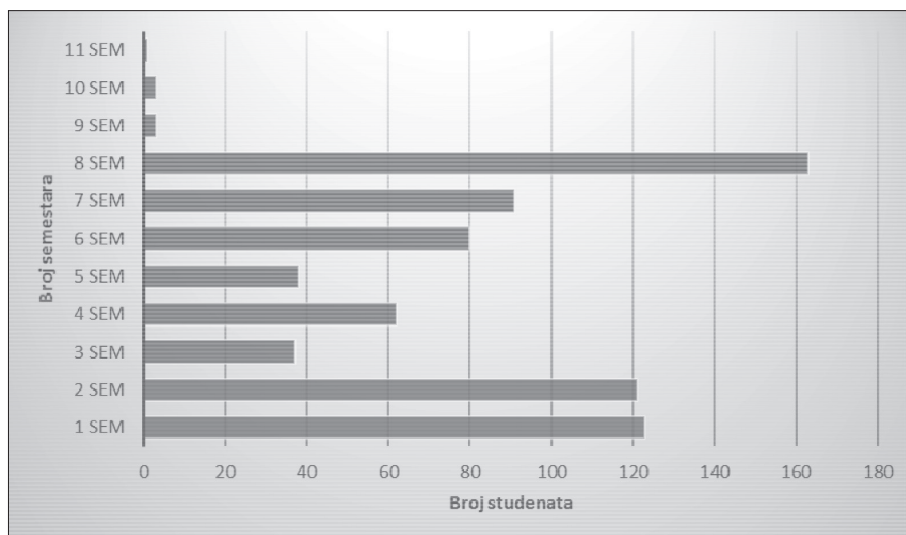
⁷⁴ Brodska imovna općina, jedna od deset krajiških imovnih općina, osnovanih tijekom razvojačenja Vojne Krajine 1873.-1874. Bazu njezina kapitala činile su prostrane krajiške šume kojima je upravljala i koje je prodavala te tako postala jedna od najimućnijih krajiških imovnih općina [Dragan Damjanović, „Kompleks zgrada Brodske imovne općine u Vinkovcima, nepoznato djelo arhitekta Hermana Bolléa“, *Scrinia Slavonica* 11 (2011), 184]. Brodskoj imovnoj općini je 1877. odobreno 20.000 kruna od kamata za stipendije, što je morala odobriti Vlada. U početku je dijelila svega šest stipendija, ali se s vremenom broj pitomaca povećavao tako da je već 1878. godine broj stipendista narastao na 38. Rastom kamata, rastao je i broj odobrenih potpora i stipendija. [Zlatko Virč, „Brodaska imovna općina i Zapadni Srijem (I.), organizacija i doprinos stanovništvu“, u: *Identitet Srijema u prošlosti i sadašnjosti*, zbornik radova, ur. Dražen Živić i Sandra Cvikić (Nijemci, 2012), 74].

⁷⁵ Servijski su bili ugledna novosadska trgovačka obitelj grčko-cincarskog porijekla. Zakladu je osnovao Marko Servijski krajem 18. st. pod nazivom „Prvi stipendijski fond“ za pravoslavne učenike Grke i Srbe. Nakon njegove smrti zakladu je održavao njegov sin Đorđe Servijski, uvećavši stipendijalni fond [Јелена Н. Радосављевић, „Грчки културни утицај на Србе крајем 18. и почетком 19. века“, *Serbian Studies* 9 (2018), 44].

⁷⁶ Mojsije Putnik bio je karlovački mitropolit od 1781. do 1790. Njegovim zalaganjem počelo se s osnivanjem škola u Gornjoj Krajini. Godine 1783. izabrao se za duhovnu jurisdikciju na pravoslavcima u Bukovini i Erdelju. Bio je jedan od prvih Srba koji su osnovali stipendijalni fond. Osnovao je taj fond sa četiri stipendije. http://srpskaenciklopedija.org/doku.php?id=fond0%BC%D0%BE%D1%98%D1%81%D0%B8%D1%98%D0%B5_%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA#fnt__39 (pristup ostvaren 4. rujna 2023.).

Duljina studiranja

Grafikon 11. Duljina studiranja studenata iz Srijema na Pravnom fakultetu u Zagrebu prema broju semestara (1874.-1918.)

Studij prava trajao je osam semestara, a studente je pripremao za buduća zanimanja na administrativnim pozicijama u javnoj službi ili zanimanja u sudstvu i odvjetništvu. Za ova posljednja dva bilo je nužno položiti doktorat prava (polaganjem rigorozu),⁷⁷ dok je za državnu službu uvjet bio polaganje pravničkih državnih ispita.⁷⁸ Na ovom mjestu, s obzirom na dostupnost podataka, može se napraviti tek analiza duljine studiranja studenata iz Srijema, odnosno utvrditi koliko njih je dovelo svoj studij do kraja propisanog četverogodišta.

Iz analize prikazane na grafikonu vidljivo je kako je najviše studenata prava iz Srijemske županije odslušalo svih osam semestara na studiju u Za-

⁷⁷ Strogi ispiti ili *rigorozu* polagali su se nakon završene četiri godine studija i položenih državnih ispita. Njima se stjecala titula doktora prava, čime su se završenim pravnicima otvarala vrata za zaposlenje u najvišim državnim službama ili mogućnost ostvarenja privatne prakse u odvjetništvu. Dalibor Čepulo, „Razvoj pravne izobrazbe i pravne znanosti u Hrvatskoj od 1776. godine i Pravni fakultet u Zagrebu od osnivanja 1776. do 1918. godine“, u: *Pravni fakultet u Zagrebu 1776-1996*, ur. Željko Pavić, knj. I, sv. 1 (Zagreb, 1996), 89-90.

⁷⁸ Za različite pozicije u državnoj službi, studenti prava trebali su do kraja studija položiti tri, odnosno četiri državna ispita stručnog karaktera (od 1894. uveden je četvrti državni ispit). Više o ispitnom sustavu na Pravnom fakultetu vidi u: Čepulo, „Razvoj pravne izobrazbe“, 86-87; Sarah A. Kent, „Hrvatski odvjetnici i politika profesije: dilema profesionalizacije 1884-1894“, *Historijski zbornik* XLII/1 (1990), 252. Nažalost, podaci o položenim državnim ispitima pravnika u fondu Pravni fakultet u Zagrebu u Hrvatskom državnom arhivu sačuvani su tek sporadično, stoga nije moguće napraviti nikakve konkretnije analize.

grebu, odnosno njih 23 %, što je činilo otprilike četvrtinu upisanih (preko 160 studenata).⁷⁹ To, primjerice, nije bio slučaj sa studentima iz Dalmacije koji su se, iz ranije spomenutih razloga vezanih uz reciprocitet diploma, zadržavali na studiju u Zagrebu znatno kraće te završavali svoj studij na sveučilištima u austrijskom dijelu Monarhije.⁸⁰ Drugi po brojnosti bili su oni koji su na studiju proveli tek jedan ili dva semestra, a potom su slijedili studenti koji su u Zagrebu odslušali sedam i šest semestara. O razlozima napuštanja studija prava u Zagrebu nakon određenog broja semestara teško je govoriti. Međutim, može se pretpostaviti da je, osim osobnih razloga u slučajevima u kojima je studij prekinut i nije nikad nastavljen, motiv za prekid studija u Zagrebu bio i odlazak na neko inozemno sveučilište, što je bila uobičajena praksa u to vrijeme, no ništa se egzaktnije o tome ne može reći jer nemamo podatke za svakog pojedinog studenta o nastavku ili potpunom prekidu njegova studiranja nakon odslušanog posljednjeg semestra u Zagrebu.⁸¹

Zaključak

Zaključno možemo istaknuti kako je skupina studenata iz Srijemske županije (rođenih i/ili zavičajnih na području te županije) na Pravnom fa-

⁷⁹ Prvi student prava iz Srijemske županije koji je završio svih osam semestara u Zagrebu bio je Josip Subotić iz Zemuna, sin trgovca Vase. Na Pravni fakultet u Zagrebu upisao se nakon mature na novosadskoj gimnaziji, a studirao je od 1874./1875. do 1878./1879. (HR-HDA, 501, *Imenici*, 1, 3, 6, 9, 12, 13, 14, 15).

⁸⁰ Tako je samo 7 % Dalmatinaca do kraja odslušalo studij prava u Zagrebu, dok je najviši udio bio onih koji su u Zagrebu proveli samo 1 ili 2 semestra (19 %, odnosno 20 %). Luetić, „Studenti iz Dalmacije“, 233.

⁸¹ Zanimljivi su slučajevi studenata koji su se na Pravnom fakultetu u Zagrebu zadržali više od propisanog četverogodišta, te ih nalazimo upisane po devet, deset ili čak jedanaest semestara. Iz njihovih primjera jasno je iz kojeg su razloga studenti ponavljali semestre ili je postojala „rupa“ na njihovom studiju u Zagrebu. Uglavnom je bila riječ o padu na jednom od državnih ispita koji su se polagali tijekom studija te bi student ponovno slušao predavanja iste akademske godine jer nije postojala mogućnost upisa u višu godinu, a između dva polaganja ispita morala je proći jedna godina. Tako se prvi državni ispit, pravno-povjesni ispit, polagao nakon odslušana četiri semestra te se u slučaju da je student bio „reprobiran“, ispit mogao ponoviti tek nakon godinu dana i student nije mogao upisati višu godinu (Čepulo, „Razvoj pravne izobrazbe“, 86). U nekim slučajevima „rupe“ u semestrima događale su se jer su studenti nerijetko po jedan ili dva semestra odlazili na studij na neko drugo sveučilište. Najviše upisanih semestara zabilježeno je kod studenta Jovana Teodorovića, sina Mite trgovca iz Vinkovaca. Na studiju u Zagrebu nalazimo ga upisanog 1. i 2. semestar 1887./1888., 2. semestar 1890./1891., 2. semestar 1893./1894., 1. i 2. semestar 1894./1895., 1. i 2. semestar 1895./1896., 1. semestar 1896./1897. te 1. i 2. semestar 1897./1898. (HR-HDA, 501, *Imenici*, 25, 30, 33, 34, 35, 37, 39). U listopadskom roku 1893./1894. bio je „reprobiran“, tj. nije položio pravno-povjesni državni ispit pa ponovno upisuje drugu godinu tijekom 1894./1895. U 2. semestru 1896./1897. Teodorović je studirao pravo u Beču jer je sljedeći semestar bio upisan na temelju *dimisorija* Sveučilišta u Beču.

kultetu u Zagrebu u razdoblju od 1874. do 1918. činila značajnu skupinu od ukupno 716 studenata. Ta je grupa, druga po brojnosti na fakultetu, među ostalim studentima iz županija Hrvatske i Slavonije činila udio od 13 %, sa snažnim rastom broja upisanih studenata na prijelazu stoljeća. Osim brojčanog stanja, dobiveni rezultati analiza detektiraju različite korelacije između akademskog obrazovanja te socijalnog, konfesionalnog i jezičnog porijekla studenata prava s područja Srijemske županije. Vjerska slika studenata govori o dominaciji katoličke i pravoslavne grupe, dok je među pripadnicima ostalih konfesija istaknut primjer studenata Židova, kojih je bilo četiri puta više nego što je to bio udio Židova u ukupnom stanovništvu Srijemske županije, što govori o odnosu te zajednice prema visokoškolskoj izobrazbi a što se ujedno i poklapa s određenim trendovima tog vremena među židovskom populacijom u Austro-Ugarskoj Monarhiji. Jezična, odnosno uvjetno rečeno etnička slika studenata iz Srijemske županije na Pravnom fakultetu pokazuje kako je udio studenata kojima materinji jezik nije bio hrvatski ili srpski znatno niži u okviru studentske populacije na Pravnom fakultetu nego što je to udio stanovnika s tim materinjim jezicima u cjelokupnoj populaciji stanovništva Srijemske županije. Uočljivo je kako nema nijednog studenta iz Srijemske županije na studiju prava u Zagrebu mađarskog materinjeg jezika, dok je u ukupnoj populaciji bilo nešto više od 6 % stanovništva koje je govorilo mađarski. Uočljiv je i više od pet puta manji udio studenata njemačkog materinjeg jezika na Pravnom fakultetu u Zagrebu od ukupnog udjela stanovništva njemačkog materinjeg jezika u Srijemskoj županiji, te se u oba slučaja može pretpostaviti kako su govornici mađarskog i njemačkog jezika, ukoliko su se odlučili školovati na visokoškolskoj razini, birali studije u drugim sveučilišnim centrima Monarhije. Socijalna slika studenata iz Srijemske županije odražavala je cjelokupnu socijalnu sliku sveučilišne populacije u Zagrebu, gdje su prednjačili sinovi javnih službenika, ali s visokim udjelima novih društvenih grupa. Interpretacija ovih korelacija prinos je slaganju cjelovitog mozaika obrazovane elite u Hrvatskoj u posljednjoj četvrtini 19. i početkom 20. stoljeća.

Prilog. Popis studenata iz Srijemske županije na Pravnom fakultetu Kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu (1874.-1918.)⁸²

Šk. god.	Prezime	Ime	Mjesto rođenja	Datum rođenja	Ime oca	Zavičajnost
1907/1908	Abaffy	Cyrill	Vršac	9. 5. 1886.	Nikola	Vinkovci
1895/1896	Abramović	Mato	Podgajci	10. 2. 1876.	Ignjat	
1904/1905	Alković	Dragutin	Vinkovci	20. 8. 1885.	Emanuel	Zagreb
1909/1910	Anderlić	Aurel	Vukovar	12. 7. 1890.	Franjo	Zagreb
1901/1902	Andres	Ivan	Vinkovci	11. 5. 1883.	Franjo	Zagreb
1882/1883	Andrić	Antun	Vukovar	12. 10. 1861.	Mato	
1916/1917	Anger	Livije	Ruma	26. 9. 1896.	pok. Antun	Zagreb
1913/1914	Anojčić	Stevan	Mikluševci, Vukovar	22. 12. 1893.	pok. Aleksandar, mati Sofija	Mikluševci, Vukovar
1909/1910	Anojčić	Vjekoslav	Mikluševci, Vukovar	3. 3. 1887.	mati Sofija	Mikluševci, Vukovar
1897/1898	Aranicki	Gligorije	Erdevik	26. 11. 1878.	Petar	Erdevik
1876/1877	Auman	Franjo	Ilok	30. 10. 1856.	Apolonija	
1911/1912	Ausländer	Mavro	Ivankovo	9. 8. 1892.	David	Ivankovo
1916/1917	Avakumović	Aleksandar	Zemun	3. 4. 1896.	dr Giga	Karlovci

⁸² Na popisu se nalaze svi studenti s područja Srijemske županije koji su zabilježeni u upisnim listovima (*nacionalima*) Pravnog fakulteta u Zagrebu od akademske godine 1874./75. do 1917./1918. Od podataka koji postoje u izvorima u priloženoj tablici donosi se izbor osobnih podataka za svakog studenta, a to su: godina prvog upisa na studij prava u Zagrebu, ime i prezime, mjesto i datum rođenja, ime oca, majke ili skrbnika te mjesto zavičajnosti. Podaci o imenu i prezimenu, kao i imenu oca/majke/skrbnika, donose se u izvornom obliku te ukoliko je bilo više upisanih varijanti imena/prezimana one se navode u zagradi. Isti je slučaj i s podacima o datumu rođenja. U nekim slučajevima, ukoliko je bilo više studenata s istim imenom i prezimenom, u zagradi se pored prezimena donosi i ime oca. Kod datuma rođenja ponekad je zabilježena samo godina, bez dana i mjeseca rođenja, te se tako donosi i u tablici. Također, kod nekih studenata nedostaje mjesto zavičajnosti, te je ta rubrika u tablici ostavljena prazna.

1885/1886	Babić	Matija	Bošnjaci	3. 4. 1863.	Ivan	
1900/1901	Bach	Vilim	Zemun	3. 9. 1880.	Ljudevit	Zemun
1907/1908	Bačić	Matija	Babina Greda	21. 1. 1887.	Josip	Babina Greda
1912/1913	Bagohy	Alfons	Ilok	23. 8. 1892.	mati Emilija	Ilok
1907/1908	Bajić	Božidar	Novi Karlovci, Stara Pazova	9. 12. 1886.	Gliša	Novi Karlovci, Stara Pazova
1913/1914	Bajić pl.	Luka	München	26. 12. 1895.	dr Ilija	Mitrovica
1874/1875	Bakalović	Glišo	Karlovci	25. 1. 1854.	Uroš	
1875/1876	Balić	Ivan	Vukovar	3. 4. 1857.	očuh Josip Šipuš	
1907/1908	Banjanin	Žarko	Zemun	10. 8. 1887.	mati Mara udova; skrb. Nikola Virovac	Osijek
1914/1915	Banjglav	Bogoljub	Zemun	22. 7. 1896.	Franjo	Surčin
1917/1918	Barac	Mijo	Zemun	12. 1. 1895.	mati Josefina	Donji Lapac
1910/1911	Barić	Stjepan	Zemun	16. 4. 1889.	pok. Stjepan	Zemun
1899/1900	Bart	Mijat	Karlovci	14. 7. 1880.	Mijat	
1906/1907	Bartovsky	Friderik	Vukovar	28. 3. 1887.	pok. Dragutin; mati Helena	Vukovar
1892/1893	Bastašić	Dragutin	Vinkovci	28. 3. 1870.	pok. Dragutin	
1914/1915	Bauer	Luka	Sotin	18. 6. 1889.	Luka	Sotin
1876/1877	Baum	Salamon Samuel	Vukovar	4. 3. 1857.	Simon	Cerić, Vukovar

1902/1903	Baum	Sigmund Žiga	Cerić, Vukovar	26. 12. 1881.	pok. Joakim, mati Berta	Cerić, Vukovar
1892/1893	Beck	Adolf	Vinkovci	1872.	Samuel	
1907/1908	Belić	Matija	Mitrovica	10. 8. 1885.	Antun	Jelsa, Hvar
1874/1875	Bell	Dragutin	Vinkovci	14. 9. 1854.	Antun	
1906/1907	Benak	Anđelko	Čerević, Ilok	5. 4. 1887.	Vjekoslav	Osijek
1913/1914	Benak	Stjepan	Vinkovci	10. 8. 1894.	Franjo	Vinkovci
1903/1904	Benak	Viktor	Čerević, Ilok	10. 2. 1885.	Vjekoslav	Osijek
1891/1892	Benak	Daniel Bogdan	Vočin	1861.	Vjekoslav	
1910/1911	Benaković	Antun	Vinkovci	11. 6. 1892.	Josip	Vinkovci
1906/1907	Bender	Vatroslav	Vinkovci	25. 2. 1882.	pok. Antun	Požega
1899/1900	Benešić	Franjo	Ilok	29. 1. 1877.	Stjepan	
1904/1905	Benić	Emil	Tovarnik	16. 2. 1881.	Đuro	Tovarnik
1914/1915	Berger	Matija	Cerić, Vukovar	15. 9. 1892.	Josip	Cerić, Vukovar
1901/1902	Bertić	Franjo	Bacs	14. 3. 1882.	Antun	Vinkovci
1894/1895	Bertić	Jakov	Nuštar	30. 4. 1875.	Jakov	Nuštar
1909/1910	Besch	Gjuro	Zemun	21. 4. 1890.	pok. Adolf	Zemun
1898/1899	Biljčević	Gjuro	Ilok	13. 12. 1878.	Stanislav	Ilok
1917/1918	Biljčević	Milan	Ilok	5. 10. 1897.	mati Marija	Ilok
1907/1908	Binički	Zvonimir	Prnjavor, Brod	3. 9. 1887.	Josip	Nikinji, Ruma
1905/1906	Blauensteiner	Ferdinand	Zemun	19. 5. 1887.	Franjo	Zemun

1893/1894	Blažković	Hinko	Županja	27. 11. 1871.	pok. Marko; skrbnik Pavo Vučić
1885/1886	Bogdanović	Mihajlo	Jamina, Šid	5. 6. 1866.	skrbnik Lazar Petković
1905/1906	Borić	Vojislav	Mitrovica	11. 11. 1870.	pok. Dimitrije Mitrovica
1905/1906	Bošković	Nikola	Zemun	1. 8. 1886.	pok. Konstantin Osijek
1901/1902	Božanić Moljski	Fedor	Vukovar	23. 8. 1882.	Josip Vukovar
1906/1907	Božić	Aleksander	Zemun	10. 4. 1888.	Miloš Osijek
1911/1912	Božić	Đorđe	Beška, Stara Pazova	6. 2. 1891.	Mileva Beška, Stara Pazova
1899/1900	Brandeis	Leopold	Čalma	17. 10. 1880.	pok. Ignjac; mati Jovana Čalma
1915/1916	Bratić	Dragutin	Mitrovica	2. 5. 1895.	pok. Josip Mitrovica
1904/1905	Brenner	Gregor	Indija	18. 4. 1880.	pok. Franjo Indija, Ruma
1905/1906	Bresslauer	Albert	Mitrovica	1. 10. 1883.	Hinko Vinkovci
1914/1915	Brkić	Đuro	Morović	25. 7. 1895.	Stanko Trnjani, Brod
1903/1904	Brzak	Stevan	Voganj, Ruma	23. 1. 1883.	Sava Voganj, Ruma
1898/1899	Budisavljević Prijedorski	Mane	Ruma	8. 2. 1877.	Bude Gospić
1911/1912	Bugarski	Lazar	Mohovo	13. 4. 1891.	Josim Mohovo
1892/1893	Bugarsky	Svetosav	Ilok	25. 11. 1872.	pok. Gjorgje
1896/1897	Buger	Adolf	Zemun	17. 7. 1877.	pok. Dragutin; skrb. Ivan Karasović
1915/1916	Burkuš	Franjo	Ruma	18. 11. 1895.	Mirko Ruma
1914/1915	Carić	Vojin	Mirkovci	7. 1. 1895.	Stanko Mirkovci
1887/1888	Carin	Ivan	Petrovaradin	19. 10. 1868.	Blaž

1906/1907	Cetina	Žarko	Surčin, Zemun	19. 9. 1888.	Janko	Vališ-selo
1901/1902	Crnko	Matija	Kamenica, Irig	18. 12. 1878.	Mijo	Kamenica
1911/1912	Crnobarić	Stevan	Gaboš	20. 4. 1893.	Dušan	Ogar
1903/1904	Crnjanin	Josip	Karlovci	21. 8. 1883.	Ladislav	Karlovci
1909/1910	Csisberger	Josip	Mitrovica	7. 8. 1890.	Stjepan	Mitrovica
1888/1889	Curic	Martin	Opatovac	7. 11. 1864.	Vladislav	
1906/1907	Cvetić	Mihajlo	Beška, Stara Pazova	20. 10. 1876.	Svetozar	Zemun
1907/1908	Cvetinčanin	Milan	Kuzmin	25. 1. 1887.	Aleksa	Kuzmin, Mitrovica
1913/1914	Cviic	Stjepan	Mitrovica	6. 8. 1886.	pok. Andrija	Zemun
1917/1918	Cvrković	Vladimir	Vinkovci	9. 12. 1897.	Luka	Vinkovci
1912/1913	Czerweny	Adolf	Erdevik	4. 10. 1894.	Gustav	Erdevik, Ilok
1905/1906	Čaldarović	Vladimir	Vukovar	27. 2. 1887.	Ivan	Varaždin
1917/1918	Čepinac	Nenad	Čakovci, Vukovar	22. 7. 1898.	pok. Milan	Osijek
1900/1901	Čerņisek (Čerņicek)	Dragutin	Mitrovica	25. 2. 1880.	Dragutin	Bošnjaci
1917/1918	Čobanić	Đorđe	Mitrovica	10. 8. 1899.	Vladimir	Mitrovica
1874/1875	Čobanić	Radivoj	Karlovci	5. 8. 1853.	Stevan	
1887/1888	Čordušić	Mato	Vinkovci	24. 1. 1867.	pok. Gjuro	
1916/1917	Čepinac	Nenad	Čakovci, Vukovar	22. 7. 1898.	pok. Milan	Čakovci, Vukovar
1912/1913	Ćosić	Neven	Bizovac	13. 11. 1893.	Luka	Kruševica, Županja
1907/1908	Ćurilović	Ferdo	Vinkovci	9. 7. 1886.	Marijan	Vinkovci

1913/1914	Damjanović	Stevan	Ugrinovci, Zemun	30. 9. 1895.	Dimitrije	Ugrinovci, Zemun
1896/1897	Danićević	Kuzman	Laze	15. 4. 1874.	Mijat	Laze
1909/1910	Darijević	Dimitrije	Stari Banovci, Stara Pazova	8. 4. 1890.	Nikola	Stari Banovci, Stara Pazova
1910/1911	Degmečić	Krunoslav	Perkovci, Brod	18. 2. 1892.	Pavao	Ivankovo
1901/1902	Dejanović	Stevan	Bovan	17. 7. 1872.	pok. Aleksandar; skrb Bogdan Dejanović	Ferdinandovac
1911/1912	Dekanović	Antun	Vukovar	31. 3. 1890.	Đuro	Vinkovci
1900/1901	Deutsch	Filip	Vinkovci	30. 5. 1879.	Ignac	Velika Kaniža
1916/1917	Diamant	Ernest	Vukovar	23. 5. 1897.	dr Julije	Vukovar
1902/1903	Diklić	Slavko	Petrovaradin	28. 2. 1883.	Sava	Osijek
1896/1897	Dill	Lavoslav	Vinkovci	14. 1. 1876.	Gjuro	
1897/1898	Dimitrijević	Branislav	Perlez, Vel. Bečkerek	28. 1. 1876.	Glišo	Hrtkovci
1915/1916	Divić	Franjo	Vinkovci	8. 12. 1891.	mati Terezija udova	Velika Kapanica
1898/1899	Dobričić	Stevan	Irig	1. 5. 1878.	Jovan	Irig
1904/1905	Dolušić	Mato I.	Klenak, Ruma	7. 8. 1884.	pok. Petar; skrb. Mirko Dolušić	Sikirevci
1912/1913	Dolušić	Stjepan	Vinkovci	8. 2. 1894.	pok. Petar	Sikirevci
1897/1898	Domac	Božidar	Vinkovci	22. 1. 1879.	dr. Julijo	Zagreb
1916/1917	Domac	Mirko	Koprivnica	10. 1. 1897.	Vjekoslav	Vinkovci
1910/1911	Domović	Stjepan	Vinkovci	30. 1. 1892.	Nikola	Sv. Martin, Samobor

1904/1905	Dotlić	Jovan	Neradin; Irig	30. 10. 1883.	Simeon	Neradin; Irig
1912/1913	Đureković	Ivan	Karlovci	9. 6. 1892.	Ignjat	Karlovci
1905/1906	Efendić	Ferdinand	Ruma	26. 9. 1884.	Ferdinand	Ruma
1915/1916	Eles	Ivan	Vukovar	13. 9. 1894.	Ivan	Drniš
1887/1888	Ellger	Edvin	Vinkovci	1855.	Matija	
1911/1912	Felger	Ljudevit	Čepin	1. 5. 1892.	Stjepan	Čepin
1904/1905	Filakovac	Fran	Šušnjevi	16. 8. 1883.	Ivan	Drenovci, Županja
1896/1897	Fischer	Šandor	Ruma	16. 3. 1878.	Moritz dr.	
1905/1906	Florschütz	Otto	Vukovar	4. 5. 1884.	Josip	Zagreb
1917/1918	Frank	Makso	Vukovar	13. 4. 1898.	Sigmund	Vukovar
1907/1908	Frusth	Rudolf	Karlovci	11. 9. 1886.	Hermína	Karlovci
1908/1909	Frušić	Janko	Divoš	1. 6. 1887.	mati Danica; skrb. Nikola Frušić	Divoš
1876/1877	Frušić	Radivoj	Divoš	11. 10. 1854.	Jovan	
1885/1886	Fuchs	Josip	Mitrovica	1865.	skrbnik dr Jovan Gjurčić	
1895/1896	Fugger pl.	Nikola	Sisak	2. 6. 1877.	Franjo	Zemun
1898/1899	Fuhrman	Salomon	Vinkovci	6. 8. 1879.	Moritz	
1901/1902	Fulanović	Josip	Čerović, Ilok	14. 3. 1883.	Bartol	Petrovoselo
1909/1910	Gajin	Đorđe	Ruma	11. 9. 1883.	Ilija	Novi Sad
1905/1906	Gajinov	Nikola	Karlovci	29. 11. 1885.	Svetozar	Karlovci
1911/1912	Galijan	Franjo	Zemun	3. 11. 1891.	mati Marija	Zemun

1912/1913	Gamberger	Viktor	Tuzla	13. 6. 1892.	Josip	Petrovaradin
1901/1902	Gašparović	Adam	Novi Banovci, Stara Pazova	24. 11. 1881.	Stjepan	Novi Banovci, Stara Pazova
1899/1900	Gašparović	Julije	Bicko selo	30. 06. 1880.	pok. Mijo; skrb. Martin Žalac	Zemun
1917/1918	Gavrilović	Milenko	Voganj, Ruma	24. 04. 1894.	pok. Petar	Voganj, Ruma
1906/1907	Georgiević	Pavao	Ruma	25. 10. 1886.	Teodor	Bjelovar
1894/1895	Georgijević	Andrija	Vinkovci	6. 12. 1874.	pok. Samuilo; skrb. Jovan Georgijević	
1908/1909	Georgijević	Jovan	Ruma	1. 5. 1884.	Luka	Ruma
1902/1903	Georgijević	Mladen	Gornji Tovarnik	3. 12. 1883.	Milan	Gornji Tovarnik
1904/1905	Georgijević	Svetislav	Karlovci	1. 1. 1885.	Stevan	Sr. Karlovci
1897/1898	Georgijević	Svetolik	Šid	2. 12. 1878.	pok. Lazar, skrb. Panta Spajčić	Šid
1903/1904	Georgijević	Veljko	Osijek	24. 1. 1882.	Mita	Ruma
1910/1911	Gerard	Ferdo	Vinkovci	13. 9. 1889.	Lavoslav	Vinkovci
1903/1904	Gerster	Franz	Jarmina, Vinkovci	13. 10. 1881.	Anton	Jarmina
1891/1892	Geršić	Stjepan Dušan	Jegra	11. 4. 1873.	pok. Petar	Grabovci
1874/1875	Gjorgjević, dr.	Milan	Ruma	29. 9. 1845.	Jovan	
1875/1876	Gjorgjević, dr.	Stevan	Opatovac	1852.	Gjorgje Gjorgjević skrbnik	
1897/1898	Gjukić	Bogdan	Požega	1. 11. 1879.	Simo	Vinkovci
1901/1902	Gjuricsits	Nikola	Ruma	21. 5. 1879.	Panta	Ruma
1916/1917	Gjurišić	Nikola	Ruma	22. 11. 1895.	Nikola	Ruma

1906/1907	Glumac	Bogdan	Racinovci	29. 03. 1878.	Gavra	Beočin
1917/1918	Glumac	Žarko	Šašinci, Mitrovica	10. 2. 1896.	pok. Jakov	Šašinci, Mitrovica
1904/1905	Gottlieb	Julius	Vukovar	17. 5. 1884.	Albert	Vukovar
1885/1886	Grčić	Dragutin	Šid	1859.	samostalan	
1888/1889	Gregurović	Gjuro	Babina Greda	1849.	Gjuro	
1903/1904	Grginčević	Antun	Petrovaradin	3. 3. 1884.	Antun	Petrovaradin
1907/1908	Grginčević	Stjepan	Mitrovica	4. 7. 1889.	Franjo	Mitrovica
1899/1900	Gross	Artur	Baja	1. 8. 1880.	Herman	Vinkovci
1915/1916	Gross	Nikola	Petrovoselo	25. 2. 1895.	Pavao	Nytra
1917/1918	Gruber	Franjo	Zagreb	15. 8. 1897.	Adam	Županja
1904/1905	Grujić	Radoslav	Zemun	29. 6. 1878.	Miloš	Zemun
1903/1904	Grupić	Radoslav	Zemun	29. 6. 1878.	Miloš	Zemun
1901/1902	Gusković	Josip	Jasenovac	4. 1. 1881.	Antun	Vukovar
1917/1918	Gvozdić	Petar	Soljani, Županja	29. 6. 1899.	Antun	Soljani, Županja
1902/1903	Gyuricsits	Nikola	Ruma	21. 5. 1879.	Panta	Ruma
1890/1891	Gyuricsko pl. Modos	Nikola	Zemun	1870.	pok. Georg	
1899/1900	Hajdin	Milan	Novi Sad	1. 8. 1879.	Isidor	Karlovci
1901/1902	Hanicki	Stanko	Mitrovica	22. 8. 1881.	Valerijan	OSijek
1903/1904	Hanžeković	Marijan	Zagreb	26. 4. 1882.	mati Gabriele; skrb. Tomo Hanžeković	Vinkovci

1912/1913	Hauswald	Ante	Jarmina, Vinkovci	5. 12. 1893.	Vendo	Osijek
1911/1912	Heinz	Oton	Osijek	15. 12. 1892.	pok. Petar	Šid
1904/1905	Helebrant	Vilim	Susek, Ilok	16. 3. 1885.	Josip	Susek, Ilok
1905/1906	Herkvik	Eduard	Vukovar	23. 9. 1884.	Dragutin	Vukovar
1910/1911	Herrmann	Stjepan	Ruma	18. 8. 1892.	pok. Maksimilijan; skrb. Belizar Stojišić	Zemun
1904/1905	Herzog	Franjo	Markušica	10. 3. 1886.	Geza	Vinkovci
1907/1908	Hiller	Josip	Vukovar	20. 3. 1880.	Vilim	Vukovar
1917/1918	Holik	Hinko	Karlovci	15. 9. 1895.	Hinko	Karlovci
1912/1913	Horvat	Cvjetko	Vinkovci	2. 5. 1892.	Josip	Osijek
1904/1905	Horvat	Pavao	Karlovci	21. 9. 1885.	Matija	Karlovci
1885/1886	Horvat	Franjo	Karlovci	23. 9. 1865.	pok. Andrija; skrbnik Mijo Filipović	
1914/1915	Horvat	Mato	Vinkovci	19. 7. 1894.	Viktor	Vinkovci
1883/1884	Horvatić	Otokar	Vukovar	8. 8. 1865.	Tomislav	
1909/1910	Hranisavljević	Slavko	Mitrovica	25. 10. 1889.	pok. Dobrivoj	Mitrovica
1912/1913	Hranisavljević (sin pok. Jovana)	Slavko	Mitrovica	13. 4. 1888.	pok. Jovan	Mitrovica
1883/1884	Hutira	Antun	Karlovci	10. 5. 1862.	Stjepan	
1908/1909	Ilić	Georgije	Zemun	16. 8. 1889.	pok. Ilija	Karlovci
1905/1906	Ilić	Grozdan	Zemun	8. 9. 1884.	pok. Ilija	Karlovci

1899/1900	Ilić	Konstantin	Stari Banovci, Stara Pazova	13. 4. 1877.	Uroš	
1881/1882	Ilić	Petar	Karlovci	8. 10. 1861.	skrbnik Pavao Milutinović	
1898/1899	Im	Ivan	Mitrovica	2. 2. 1879.	Franjo	Mitrovica
1900/1901	Isailović	Vasilije	Irig	29. 1. 1878.	Jovan	Irig
1904/1905	Ištvanović	Ivan	Vinkovci	3. 6. 1886.	Josip	Vinkovci
1899/1900	Ivakić	Mato	Slakovci	28. 9. 1881.	Luka	Slakovci
1914/1915	Jagodić	Stjepan	Osijek	4. 9. 1892.	Ivan	Vinkovci
1889/1890	Jakovljević	Emil	Mitrovica	10. 3. 1869.	Stevan	
1899/1900	Jakovljević	Marko	Karlovci	25. 4. 1880.	Mladen	
1898/1899	Jakovljević	Obrad	Neradin, Irig	28. 9. 1877.	Andrija	
1901/1902	Jakovljević	Sava	Neradin, Irig	23. 3. 1881.	Andrija	Neradin, Irig
1894/1895	Jakovljević	Vladislav	Ruma	1873.	Stevan	
1893/1894	Jancsó pl.	Ladislav	Ruma	4. 12. 1875.	pok. Nikola, skrbnik Koloman pl. Jancso	
1890/1891	Janković	Miloš	Ruma	10. 10. 1870.	pok. Gavro	
1904/1905	Janković	Nikola	Šašinci, Mitrovica	18. 5. 1880.	Gjorgje	Šašinci
1890/1891	Janković	Petar	Karlovci	29. 6. 1873. (1870.)	Svetozar	
1916/1917	Janković	Vjekoslav	Novi Mikanovci	1. 1. 1897.	pok. Đuro; mati Marija, skrb. Mate Janković	Novi Mikanovci
1916/1917	Janošy	Antun	Otok, Vinkovci	28. 5. 1893.	Stjepan	Otok, Vinkovci
1900/1901	Jarić	Antun	Sikirevci, Županja	1. 1. 1882.	Josip	Sikirevci, Županja

1910/1911	Jarić	Josip	Sikirevci, Županja	13. 4. 1890.	Valentin	Sikirevci
1910/1911	Jelašić dr	Franjo	Karlovc	21. 3. 1878.	Josip	Zagreb
1911/1912	Jelić	Matej	Gradiška, Županja	16. 1. 1892.	Marko	Vinkovci
1906/1907	Jemrić	Dragutin	Veliki Varadin	20. 5. 1887.	pok. Marko	Bošnjaci
1911/1912	Jeremić	Stojan	Batinci	10. 6. 1892.	Jovan	Karlovc
1901/1902	Jevrić	Slavko	Jamina, Šid	6. 8. 1882.	pok. Damjan; skrb Petar Alimpić	Jamina, Šid
1897/1898	Joanides	Josip	Drenovci	18. 3. 1879.	pok. Julijo; skrb. Josip Joanides	Zagreb
1913/1914	Jovanović	Branco	Karlovc	21. 3. 1895.	mati Melanija	Karlovc
1882/1883	Jovanović	Jovan	Mirkovci	1860. (1861.)	Milan	
1905/1906	Jovanović	Kosta	Petrovci, Ruma	25. 4. 1887.	Jovan	Petrovci, Ruma
1901/1902	Jovanović	Marko	Karlovc	1. 10. 1883.	Aleksandar	Karlovc
1909/1910	Jovanović	Milorad	Zemun	6. 11. 1886.	Katica	Zemun
1916/1917	Jovanović	Sergije	Karlovc	23. 10. 1898.	Vladimir	Karlovc
1902/1903	Jovanović	Teodor	Stara Pazova	27. 1. 1882.	pok. Teodor; skrb. Dragutin Rupp	Zemun
1905/1906	Jovanović	Milan N.	Stejanovci	7. 7. 1885.	Nikola	Indija
1908/1909	Jovanović (sin Koste)	Jovan	Zemun	31. 3. 1889.	Kosta	Zemun
1908/1909	Jovanović (sin Petra)	Jovan	Beška, Stara Pazova	10. 4. 1885.	Petar	Beška, Stara Pazova
1898/1899	Jovanović	Aleksandar	Mitrovica	7. 11. 1879.	Trivum	Mitrovica

1917/1918	Jović	Kuzman	Karlovci	11. 8. 1897.	Kata	Karlovci
1905/1906	Jović	Vladislav	Titel, Bačka	8. 3. 1883.	Gligorije	Karlovci
1917/1918	Jović	Zlatoje	Karlovci	22. 8. 1898.	Jovan	Karlovci
1911/1912	Juhas	Đuro	Šid	27. 3. 1888.	Marija	Šid
1909/1910	Jung	Dragutin	Mitrovica	14. 9. 1890.	Ignjat	Mitrovica
1901/1902	Juratović	Andrija	Stari Mikanovci	17. 11. 1877.	Andrija	Stari Mikanovci
1903/1904	Jurišić	Andrija	Cerna, Vinkovci	25. 11. 1883.	Petar	Cerna, Vinkovci
1910/1911	Jurišić (sin Ivana)	Andrija	Petrovaradin	4. 11. 1889.	Ivan	Petrovaradin
1912/1913	Jurković pl.	Nikola	Vukovar	2. 2. 1894.	Petar	Vukovar
1885/1886	Juzbašić	Ferdinand	Županja	4. 4. 1866. (1863.)	pok. Dragutin; mati Marta	
1887/1888	Juzbašić	Petar	Županja	18. 1. 1865.	Marko	
1878/1879	Kadić	Ivan	Andrijaševci	1858.	skrbnik Ferdinand Varnica	
1905/1906	Kallenberger	Stjepan	Zemun	25. 9. 1886.	Stjepan	Zemun
1874/1875	Karlović	Josip	Ilok	29. 1. 1855.	Marjan	
1901/1902	Kasper	Franjo	Priglevica, Apatin	28. 5. 1879.	pok. Mihael	Vinkovci
1882/1883	Katinčić	Adolf	Vukovar	3. 1. 1862.	mati Barbara	
1904/1905	Katušić	Dragutin	Vinkovci	29. 6. 1886.	mati udova Wilhelm; skrb. Mišo Anastasijević	Vinkovci
1895/1896	Kaufman	Zorislav	Ilok	12. 10. 1876.	Mirko	Osijek
1912/1913	Kavadžić	Petar	Morović	1. 4. 1892.	Mihovil	Morović, Šid

1916/1917	Kettenbach	Jakob	Novi Banovci, Stara Pazova	24. 3. 1889.	Andrija	Novi Banovci
1891/1892	Kettig	Branke	Vukovar	16. 4. 1873.	Fedo	
1906/1907	Kettig	Ladislav	Vukovar	3. 10. 1885.	mati Katarina, udova	Vukovar
1886/1887	Kiralj	Matija	Svinjarevci	1852.	samostalan	
1909/1910	Kiurina	Branke	Velika Bara, Gru-bišno polje	29. 3. 1891.	Ivan	Ruma
1910/1911	Klailić	Milan	Mitrovica	6. 7. 1892.	Krunoslav	Zagreb
1900/1901	Klein	Daniel	Vukovar	22. 8. 1879.	Samuel	Vukovar
1891/1892	Knežević	Antun	Babina Greda	28. 5. 1869.	Roko	Babina Greda
1906/1907	Knežević	Franjo	Babina Greda	1. 12. 1884.	Jakob	Babina Greda
1916/1917	Knežević	Lovro	Babina Greda	29. 7. 1889.	Ivan	Babina Greda
1895/1896	Knoll	Petar	Vukovar	7. 9. 1872.	Antun	
1894/1895	Kohn	Edmund	Vukovar	6. 6. 1874.	Jakob	
1909/1910	Kohn	Feliks	Zemun	26. 11. 1890.	Heinrich	Zemun
1904/1905	Kohn	Rudolf	Vukovar	31. 8. 1884.	Marko	Vukovar
1904/1905	Kojić	Damjan	Mikluševci, Vukovar	26. 2. 1884.	Krsta	Zemun
1909/1910	Kolarević	Marijan	Ilok	8. 9. 1890.	dr Nikola	Ilok
1901/1902	Kolarović	Dušan	Ruma	25. 4. 1879.	Pavle	Karlovc
1905/1906	Komesarović	Ivan	Vrbanja, Županja	11. 10. 1887.	Petar	Drenovci
1902/1903	König	Emil	Ivankovo	18. 4. 1883.	Salomon	Ivankovo

1916/1917	Konstantinović	Grigorije	Čortanovci, Stara Pazova	16. 7. 1880.	mati Milica	Zemun
1914/1915	Korda	Jovan	Mirkovci	18. 9. 1894.	Stevo	Mirkovci, Vinkovci
1900/1901	Kóróskényi pl	Ervin	Zagreb	1. 2. 1881.	Ljudevit dr	Mitrovica
1894/1895	Kostić	Milan	Šid	14. 4. 1876.	Gjuro	
1913/1914	Kostić	Ranko	Bežanija	18. 11. 1893.	Živko	Bežanija
1906/1907	Kostić	Svetislav	Neradin, Irig	14. 12. 1887.	pok. Gjorgje; skrb. Dr Živko Kostić	Neradin, Irig
1879/1880	Kostić	Tihomil	Golubinci	1860.	Mitar	
1905/1906	Kostić	Vladislav	Bosanska Gradiška	10. 1. 1886.	Miloš	Irig
1897/1898	Kostić	Živko	Neradin, Irig	14. 11. 1877.	Gjorgje	Neradin
1900/1901	Košal	Teodor	Požega	1. 11. 1881.	Franjo	Vinkovci
1911/1912	Kotnik	Ivan	Rajevo Selo, Županja	6. 5. 1889.	Ivan	Rajevo Selo
1891/1892	Kovačević	Bogumil	Kruševica	16. 10. 1871.	Valentin	Županja
1909/1910	Kovačević	Vojislav	Donji Kovilj	26. 6. 1887.	mati Danica	Karlovc
1887/1888	Kovačić	Antun	Otok, Vinkovci	30. 5. 1869.	Antun	
1904/1905	Kovačić pl.	Mijo	Vukovar	30. 4. 1885.	Mijo	Vukovar
1903/1904	Kozel	Josip	Vinkovci	9. 10. 1883.	pok. Antun; skrb. Kilijan Švab	Vinkovci
1905/1906	Kraft	Stjepan	Indija	15. 8. 1884.	Sebastian	Indija
1907/1908	Kragujević	Milan	Ašanja, Zemun	20. 6. 1884.	Katica	Ašnja
1906/1907	Krajnović	Petar	Klenak, Ruma	18. 2. 1885.	Đuro	Cerević, Ilok

1910/1911	Krasojević	Bogdan	Karlovci	8. 7. 1892.	dr Đorđe	Karlovci
1901/1902	Krasojević	Konstantin	Čortanovci, Stara Pazova	20. 5. 1874.	Dragutin	Čortanovci
1904/1905	Krašковиć	Dragan	Vukovar	25. 5. 1886.	dr Ljudevit	Vukovar
1906/1907	Krašковиć	Ljudevit	Vukovar	1. 9. 1887.	dr Ljudevit	Vukovar
1899/1900	Kritovac	Đuro	Ruma	5. 5. 1873.	pok. Mihajlo	Ruma
1915/1916	Krulc	Franjo	Nova Gradiška	5. 10. 1893.	mati Julka; skrb. Dragutin Hradil	Vinkovci
1909/1910	Kučera	Slavoljub	Osijek	24. 1. 1891.	mati Irma udova; skrb. Dr Oton Kučera	Vinkovci
1912/1913	Kuhner	Mijo	Cerić, Vukovar	6. 11. 1891.	Martin	Cerić, Vukovar
1912/1913	Kulčar	Gjuro	Zemun	16. 3. 1890.	Gustav	Zagreb
1917/1918	Kuluncsics	Franjo	Zemun	1. 8. 1898.	Josip	Zemun
1901/1902	Kupuszarevits	Mihajlo	Karlovci	1. 2. 1882.	Ljubomir	Sobmor
1901/1902	Kuturović	Stjepan	Gudinci	11. 2. 1879.	Stevo	Gudinci
1874/1875	Kuzmić	Franjo	Donji Vidovec	17. 7. 1852.	Juraj	Mitrovica
1917/1918	Kuzmić (sin Kate)	Franjo	Mitrovica	20. 8. 1892.	mati Kata	Mitrovica
1907/1908	Laboš	Gabrijel	Mikluševci, Vukovar	23. 2. 1889.	Vladimir	Mikluševci
1877/1878	Lacković	Petar	Ruma	1. 2. 1859.	Aleksandar	
1904/1905	Lakatoš	Josip	Ilok	18. 2. 1884.	Andrija	Ilok
1905/1906	Lang	Ignjat	Vukovar	8. 10. 1884.	Adolf	Vukovar

1900/1901	Lastavica	Jovan	Osijek	12. 11. 1871.	pok. Mihajlo; mati Jelena	Ledinci
1894/1895	Lazić	Stanko	Laze	2. 5. (25. 3.) 1873.	Mijat	
1909/1910	Leitner	Antun	Karlovci	4. 3. 1888.	Josip	Karlovci
1912/1913	Levaković	Mato	Rokovci, Vinkovci	15. 1. 1893.	Vid	Rokovci, Vinkovci
1901/1902	Levanić	Tobjija	Kamenica, Irig	7. 9. 1881.	Franjo	Kamenica
1898/1899	Liebermann	Emil	Vinkovci	5. 5. 1879.	Gjuro	Vinkovci
1905/1906	Ločky	Stevan	Beranija, Zemun	16. 8. 1884.	Aleksandar	Mitrovica
1901/1902	Lombarović	Marko	Otok, Vinkovci	2. 9. 1879.	pok. Martin; skrb djed Antun	Otok
1900/1901	Lončarević	Ivan	Vinkovci	30. 10. 1872.	pok. Avram i Christina	Vinkovci
1895/1896	Loschitz	Aleksandar	Baja	2. 3. 1876.	Vilim	Vinkovci
1874/1875	Löwy	Makso	Vukovar	18. 12. 1853.	David	
1885/1886	Lucarić	Šimun	Ilača	28. 10. 1865.	Millko	
1902/1903	Lučić	Jovan	Zemun	11. 2. 1884.	Stevan	Zemun
1893/1894	Lunaček	Vladimir	Vinkovci	23. 1. 1874.	Liberat	Petrinja
1902/1903	Ljubić	Milan	Privlaka, Vinkovci	2. 6. 1883.	Miloš	Vinkovci
1912/1913	Magarašević	Dimitrije	Karlovci	10. 3. 1888.	Gjorgje	Karlovci
1878/1879	Magarašević	Gjuro	Surčin, Zemun	29. 7. 1857.	Lazar	
1903/1904	Magarašević	Milan	Karlovci	1. 4. 1886.	Đorđe	Karlovci
1905/1906	Magarašević	Stevan	Stara Pazova	18. 12. 1886.	Nikola	Zemun

1916/1917	Majcan	Dragutin	Vukovar	3. 12. 1897.	Franjo	Vukovar
1909/1910	Majnarić	Stjepan	Vrbanja, Županja	5. 3. 1889.	Gjuro	Vrbanja, Bošnjaci
1899/1900	Maksimović	Ivan	Ruma	9. 1. 1876.	pok. Milan; skrb. Mati Lenka	Ruma
1892/1893	Maksimović	Jovan	Ruma	4. 7. 1872.	pok. Mojsija	
1916/1917	Maksimović	Lazar	Surčin, Zemun	27. 7. 1897.	Bogoljub	Surđin, Zemun
1898/1899	Maksimović	Nikola	Grabovci	22. 11. 1879.	pok. Dimitrije; skrb. Mati Lenka	Karlovc
1915/1916	Maksimović	Vladan	Zemun	6. 4. 1879.	Luka	Karlovc
1879/1880	Malešević	Nikola	Brestače	1857.	Ilija	
1896/1897	Maletić	Gjorgje	Bobota	20. 4. 1875.	Trifun	Bobota
1912/1913	Malivuk Jovanović	Slavko	Karlovc	23. 11. 1892.	Dušan	Karlovc
1904/1905	Mallin	Ivo	Petrovaradin	27. 7. 1886.	Franjo	Petrovaradin
1901/1902	Malušević	Kosta	Karlovc	15. 9. 1882.	Radovan	Karlovc
1917/1918	Mandrović	Bogdan	Krčedin, Stara Pazova	11. 7. 1896.	pok. Milan	Karlovc
1909/1910	Mangulović	Ognjen	Bežanija	2. 1. 1883.	Pavle	Bežanija
1881/1882	Maravić vitez	Žiga	Vinkovci	1. 3. 1859.	Emanuel	
1901/1902	Marčetić	Jovan	Irig	31. 3. 1879.	pok. Dimitrije, mati Sofija; skrb Savo Grbić	Irig
1898/1899	Margetić	Vladislav	Vinkovci	6. 1. 1879.	Luka	Bjelovar

1901/1902	Marianac	Stjepan	Babina Greda	7. 8. 1880.	pok.; mati Jelena	Babina Greda
1916/1917	Marić	Branislav	Kamenica, Irig	11. 11. 1897.	pok. Jovan	Kamenica, Irig
1904/1905	Marić	Branko	Šid	14. 11. 1884.	Jovan	Šid
1911/1912	Marinković	Đorđe	Stara Pazova	22. 7. 1883.	Pavle	Stara Pazova
1898/1899	Marković	Gjorgje	Ogar	16. 4. 1877.	Svetogor	
1899/1900	Marković	Ignjat	Putinci	20. 4. 1878.	Stevan	Putinci
1885/1886	Marković	Nikola	Štitar	22. 11. 1865.	Martin	
1891/1892	Marković	Petar	Zemun	25. 9. 1869.	Stjepan	
1874/1875	Marković	Stjepan	Zemun	07. 11. 1853.	Theodor	
1917/1918	Markulin	Vladimir	Vukovar	21. 11. 1897.	Matija	Varaždin
1880/1881	Martinović	Ivan	Vukovar	3. 3. 1857.	Šimun	
1897/1898	Masson	Antun	Cerić, Vukovar	3. 6. 1876.	pok. Martin	Cerić
1908/1909	Matić	Branko	Irig	14. 9. 1888.	Kosta	Irig
1907/1908	Matić	Mihajlo Milan	Koprivnica	21. 2. (4. 3.) 1889.	Petar	Ruma
1901/1902	Matijević	Antun	Davor Županjski	14. 1. 1881.	Tomo	Davor Županjski
1917/1918	Matijević	Ivan	Osijek	10. 5. 1895.	mati Barbara	Vinkovci
1891/1892	Matijević	Josip	Županja	12. 11. 1872.	Mato	
1911/1912	Matković	Stjepan	Ilok	13. 7. 1893.	Stjepan	Ilok
1903/1904	Matošević	Franjo	Nijemci, Vinkovci	3. 10. 1883.	pok. Emerik	Nijemci, Vinkovci
1913/1914	Matusćak	Josip	Vinkovci	6. 3. 1894.	Josip	Vinkovci

1899/1900	Mecing	Josip	Ilok	6. 3. 1879.	Vilim	
1892/1893	Megler	Marko	Karlovci	25. 3. 1873.	Jaša	
1887/1888	Megler	Tomo	Karlovci	19. 12. 1867.	Josip	
1908/1909	Megler	Vendelin	Karlovci	23. 10. 1889.	Jakob	Karlovci
1910/1911	Mesarović	Stevan	Surčin, Zemun	6. 12. 1888.	pok. Đuro	Surčin, Zemun
1906/1907	Mestrović	Josip	Ilok	8. 3. 1885.	Andrija	Ilok
1904/1905	Metikoš	Milan	Vinkovci	6. 4. 1885.	Miloš	Zagreb
1909/1910	Metikoš	Sava	Vinkovci	28. 1. 1888.	Miloš	Zagreb
1906/1907	Mihajlović	Branko	Novi Karlovci, Stara Pazova	16. 7. 1887.	Mihajlo	Novi Karlovci, Stara Pazova
1917/1918	Mihajlović	Ignjat	Mitrovica	24. 12. 1896.	Lazar	Mitrovica
1912/1913	Mihajlović	Ivan	Vukovar	31. 8. 1892.	Vaso	Vukovar
1879/1880	Mihaljević	Pavao	Vukovar	21. 12. 1861.	Josip	
1914/1915	Mihelčić	Viktor	Vrbanja, Županja	20. 7. 1895.	Gjuro	Delnice
1916/1917	Mihić	Milan	Rajevo Selo, Županja	5. 2. 1894.	Vukašin	Gospić
1906/1907	Mihočinović-Plavšić	Čedomil	Kamenica, Irig	22. 3. 1887.	Jovan	Kamenica
1911/1912	Mijatović	Svetomir	Vršac	8. 4. 1892.	mati Katarina	Karlovci
1897/1898	Mikić	Dragutin	Nova Plošćica	5. 6. 1879.	pok. Ilija; skrb. Pavao Bernhard	Karlovci
1907/1908	Mikić	Jovan	Martinci, Mitrovica	31. 5. 1881.	Petar	Martinci, Mitrovica
1904/1905	Milkinac	Ivan	Gradište, Županja	13. 6. 1883.	Stjepan	Gradište, Županja

1905/1906	Miladinović	Radivoj	Beč		18. 2. 1887.	dr Milivoj Miladinović	Stara Pazova
1917/1918	Milaković	Jovan	Zemun		19. 5. 1898.	Panta	Zemun
1903/1904	Milašinović	Bogdan	Vinkovci		28. 8. 1885.	Đorđe	Vinkovci
1903/1904	Milašinović	Branko	Vinkovci		26. 1. 1884.	Đorđe	Vinkovci
1898/1899	Milekić	Gjuro	Mitrovica		2. 6. 1879.	Ćiro pl.	
1894/1895	Miletić	Martin	Zemun		28. 10. 1874.	Matija	
1899/1900	Miličević	Živko Kanon	Irig		28. 10. 1868.	pok. Ivan	Irig
1909/1910	Miličić	Milan	Jarak, Ruma		31. 10. (12. 11.) 1891.	pok. Sima, mati Darinka	Jarak, Mitrovica
1917/1918	Milić	Aleksandar	Karlovci		7. 12. 1894.	Dušan	Karlovci
1902/1903	Milić	Ladislav	Ilok		24. 4. 1882.	Ferdo	Đakovo
1904/1905	Milić	Slavko	Ilok		7. 2. 1884.	Ferdo	Đakovo
1905/1906	Milić	Stevan	Karlovci		9. 10. 1886.	Dušan	Karlovci
1899/1900	Milin	Nikola	Kruševdol		7. 2. 1881.	Jovan	
1874/1875	Milinković	Milan	Ruma		19. 10. 1854.	Konstantin	
1912/1913	Milojčić	Dušan	Ilok		16. 3. 1894.	Petar	Tenja
1911/1912	Milošević	Branko	Karlovci		23. 3. 1889.	Kosta	Sr. Karlovci
1911/1912	Milošević	Mirko	Irig		28. 4. 1891.	Stjepan	Osijek
1881/1882	Milošević	Stjepan	Ilok		3. 9. 1859.	skrbnik Marijan Karlović	
1900/1901	Milutinović	Vladimir	Beška, Stara Pazova		9. 6. 1875.	Vasa	Beška
1907/1908	Mirković	Ilija	Beočin		12. 7. 1887.	Ljubomir	Beočin, Ilok

1901/1902	Mirković	Milivoj	Korović, Šid	24. 4. 1883.	pok. Vladimir; skrb Djoko Kaunković	Korović, Šid
1900/1901	Mirosavljević	Petar	Nova Gradiška	21. 1. 1883.	Filip	Vinkovci
1901/1902	Mirosavljević	Srećko	Zemun	19. 11. 1880.	Filip	Vinkovci
1903/1904	Miščević	Luka	Divoš	12. 10. 1880.	Uroš	Divoš
1912/1913	Mišić	Miloje	Bobota	3. 2. 1893.	Gjorgje	Bršadin, Vukovar
1897/1898	Mišković	Andrija	Vinkovci	26. 11. 1865.	pok. Nestor	
1911/1912	Mitrovics	Veselin	Vinkovci	16. 5. 1893.	Tošo	Vinkovci
1899/1900	Mitrović	Ante	Vukovar	23. 9. 1879.	Ilija	Vukovar
1913/1914	Mitrović	Đorđe	Vukovar	3. 5. 1894.	dr Jovan	Vukovar
1914/1915	Mitrović	Veselin	Vinkovci	16. 5. 1893.	Tošo	Vinkovci
1914/1915	Mizler	Milan	Ilok	12. 2. 1888.	pok. Adalbert	Ilok
1891/1892	Mizler	Mile	Sot, Ilok	1868.	pok. Bela	
1897/1898	Mladenović	Dušan	Vukovar	3. 12. 1875.	pok. Petar; skrb. Mati Isabela	
1890/1891	Modos pl.	Nikola	Zemun	4. 5. 1870.	pok. Gjuro; skrbnik dr Aleks Stefanović	
1894/1895	Momirović	Konstantin	Ilok	10. 4. 1875.	Konstantin	
1916/1917	Monašević	Milutin	Kamenica, Irig	26. 7. 1895.	Vojin	Kamenica, Irig
1907/1908	Morar	Dušan	Mitrovica	17. 12. 1886.	mati Sofija; skrb. Franjo Luckaro	Mitrovica
1907/1908	Moser	Ivan	Zemun	26. 6. 1889.	Franjo	Zemun
1906/1907	Mrdenov	Dušan	Brod na Savi	25. 9. 1885.	Đorđe	Mitrovica
1910/1911	Müller	Josip	Indija	16. 1. 1886.	Jakob	Indija

1880/1881	Mušić	Slavoljub (Edmund)	Vinkovci	16. 11. 1861.	Ernest	
1914/1915	Mušić	Zvonimir	Vinkovci	26. 11. 1895.	mati Zora, udova	Vukovar
1903/1904	Nadbantić	Sava	Ruma	15. 3. 1881.	Svetislav	Ruma
1902/1903	Natter	Julije	Novi Banovci, Stara Pazova	7. 2. 1882.	pok. Adam; skrb. Ivan Antolić	Novi Banovci, Stara Pazova
1906/1907	Nedeljković	Emil	Novi Karlovci, Stara Pazova	14. 3. 1887.	Nikola	Zemun
1874/1875	Nedeljković	Jovan	Šid	1850.	pok. Konstantin; skrbnik Nikola Krsmanović	
1917/1918	Nedeljković	Ljubomir	Karlovci	8. 5. 1898.	Milan	Karlovci
1900/1901	Nemčanin	Viktor	Babska, Šid	19. 8. 1881.	Stjepan	Petrovaradin
1911/1912	Nenadović	Dušan	Zemun	18. 8. 1893.	Milan	Ruma
1906/1907	Niderle	Antun	Osijek	22. 4. 1884.	pok. Adolf; skrb. Mato Tišer	Stari Mikanovci
1905/1906	Nikić	Niko	Nikinci, Ruma	12. 2. 1885.	Paškal	Nikinci, Ruma
1894/1895	Nikolajević	Borislav	Ruma	4. 5. 1874.	Gjuro	
1906/1907	Nikolajević	Konstantin	Mitrovica	7. 6. 1883.	pok. Sava; skrb. Stevan Teodorović	Mitrovica
1898/1899	Nikolajević	Stevan	Morović	2. 5. 1877.	Sava	
1874/1875	Nikolajević	Vaso	Ležimir, Mitrovica	21. 3. 1850.	pok. Aleksandar, mati Katarina udova	
1911/1912	Nikolić	Bogdan	Pakrac	29. 12. 1892.	Kosta	Sr. Karlovci
1910/1911	Nikolić	Dimitrije	Zemun	12. 2. 1890.	Ljubomir	Zemun
1903/1904	Nikolić	Gligorije	Čerević, Ilok	5. 11. 1883.	Gjoka	Čerević, Ilok

1898/1899	Nikolić	Jovan	Petrovci	16. 6. 1878.	Tatomir	
1905/1906	Nikolić	Konstantin	Karlovc	7. 12. 1884.	Georgije	Karlovc
1897/1898	Nikolić	Maksim	Mitrovica	11. 5. 1877.	Jovan	Mitrovica
1908/1909	Nikolić	Vasilije	Stara Pazova	8. 2. 1890.	Kosta	Karlovc
1897/1898	Nikolić	Velizar P.	Mitrovica	22. 7. 1876.	Petar	
1882/1883	Novaković	Bogdan	Šid	1857.	samostalan	
1916/1917	Obradović	Radovan	Šid	13. 7. 1896.	Vladimir	Adaševci
1909/1910	Očko	Josip	Vinkovci	14. 3. 1888.	pok. Florijan; mati Dragica	Vinkovci
1904/1905	Orešković	Dušan	Irig	4. 4. 1884.	Nikola	Irig
1910/1911	Orešgić	Aleksandar	Našice	26. 7. 1891.	mati Marija	Županja, Bošnjaci
1877/1878	Orišić	Matija	Vukovar	1849.	mati Marija udova	
1878/1879	Oršolić	Skender (Aleksandar)	Rajevo Selo, Županja	17. 7. 1859.	Luka	
1904/1905	Ostojčić	Petar	Karlovc	24. 11. 1883.	Zaharije	Karlovc
1896/1897	Otovčević	Antun	Mitrovica	12. 2. 1876.	Antun	
1896/1897	Otovčević	Ivan	Mitrovica	7. 10. 1877.	Antun	
1911/1912	Ožbolt	Stjepan	Otok, Vinkovci	6. 11. 1889.	pok. Đuka, mati Marija	Čabar
1874/1875	Panažotović	Milan	Ruma	23. 5. 1855.	Ljubomir	
1912/1913	Panić	Petar	Ležimir, Mitrovica	8. 4. 1890.	pok. Miloš	Ležimir, Mitrovica
1887/1888	Pantelić	Dušan	Kuzmin	2. 8. 1864.	pok. Ilija; skrbnik Sava Sladaković	

1892/1893	Paprić	Vaso	Vinkovci	1872.	Jefto	
1910/1911	Paranosić	Teodor	Mitrovica	25. 2. 1887.	pok. Radoslav	Mitrovica
1908/1909	Paulović	Robert	Zemun	24. 11. 1890.	dr Petar	Zemun
1906/1907	Paunović	Branko	Vinkovci	7. 5. 1888.	pok. Milan; skrb. Stevo Veselinović	Vinkovci
1909/1910	Pavičić	Leopold	Vinkovci	5. 9. 1885.	pok. Stjepan	Vinkovci
1905/1906	Pavić	Bogdan	Ivankovo	23. 10. 1883.	Ante	Ivankovo
1913/1914	Pavić	Vilko	Ivankovo	7. 12. 1892.	Đuro	Ivankovo
1896/1897	Pavliček	Hugo	Stara Pazova	21. 3. 1877.	Petar	
1910/1911	Pavlović	Emil	Petrovaradin	15. 2. 1891.	Matej	Osijek
1906/1907	Pecikozić	Antun	Vinkovci	22. 6. 1886.	mati Helena udova	Vinkovci
1913/1914	Perkaćanski	Dejan	Vukovar	18. 2. 1893.	Toša	Vukovar
1909/1910	Peroš	Franjo	Otok, Vinkovci	1. 10. 1890.	mati Antonija; skrb. Većeslav Prohaska	Otok, Vinkovci
1900/1901	Pesić	Izidor	Privlaka, Vinkovci	14. 5. 1880.	pok. Vjekoslav; skrb Antun Šajnović	Privlaka, Vinkovci
1903/1904	Pešić	Izidor	Privlaka, Vinkovci	14. 5. 1880.	pok. Vjekoslav; skrb. Antun Šajnović	Privlaka, Vinkovci
1913/1914	Petković	Branislav	Surčin, Zemun	9. 3. 1894.	Petar	Surčin, Zemun
1911/1912	Petković	Nikola	Indija	18. 8. 1893.	Mladen	Indija

1909/1910	Petković	Teodor	Indija	16. 3. 1889.	pok. Mladen; skrb. Gorgje Vukičević	Indija
1909/1910	Petrak	Milan	Mitrovica	13. 10. 1889.	pok. Jakob; skrb. Adolfo Petrak	Pregrada
1894/1895	Petrović	Demetar	Bošnjaci	1871.	Stjepan	
1874/1875	Petrović	Lazo	Markušica	26. 2. 1853.	Velimir	
1907/1908	Peulić	Antun	Privlaka, Vinkovci	27. 12. 1887.	Josip	Privlaka
1906/1907	Pirker	Dragutin	Ruma	12. 11. 1885.	Petar	Varaždin
1913/1914	Pirker	Ivan	Ruma	24. 2. 1893.	Petar	Varaždin
1911/1912	Plavković	Dioniz	Zemun	27. 6. 1893.	pok. Josip, mati Marija	Zemun
1898/1899	Plavšić	Vladan	Surduk	7. 12. 1878.	pok. Radivoj; skrb. Mati Mileva	Surduk, Stara Pazova
1902/1903	Plaznik	Adam	Andrijaševci	13. 12. 1882.	pok. Josip; skrb. Živko Karabatić	Andrijaševci
1915/1916	Plemić	Ivan	Ruma	8. 6. 1897.	Rikardo	Zagreb
1917/1918	Pogledić	Josip	Vinkovci	4. 2. 1896.	Marija	Vinkovci
1903/1904	Poić	Dragutin	Vukovar	15. 11. 1882.	Marija, udova	Vukovar
1902/1903	Poić	Josip	Vukovar	17. 3. 1880.	pok. Antun; skrb. Aleksandar Stražemanac	Vukovar
1905/1906	Poić	Rudolf	Vukovar	28. 1. 1886.	pok. Marko; mati Marija; skrb. Dr Feliks Poić	Vukovar

1875/1876	Pokrajac	Nikola	Mirkovci	20. 11. 1852.	Ilija	
1906/1907	Polimac	Đuro	Vinkovci	25. 4. 1888.	Jovan	Zagreb
1909/1910	Pollak	Aladar	Zemun	21. 11. 1890.	Filip	Zemun
1907/1908	Popović	Jefto	Novi Karlovci, Stara Pazova	2. 11. 1887.	Nikola	Novi Karlovci, Stara Pazova
1907/1908	Popović	Ljubomir	Beočin	12. 8. 1884.	Nikola	Novi Sad
1876/1877	Popović	Miša	Irig	30. 7. 1856.	Aron	
1897/1898	Popović	Nikola	Cetinje	18. 12. 1874.	Vasilije	Platičevo
1885/1886	Popović	Pantelija	Vinkovci	1865.	Vaso	
1901/1902	Popović	Svetislav	Zemun	3. 2. 1882.	Josim	Mitrovica
1917/1918	Popović	Damijan	Čortanovci, Stara Pazova	14. 9. 1897.	David	Čortanovci, Stara Pazova
1909/1910	Popović (sin Kornelija)	Dušan	Ruma	24. 9. 1889.	Kornelije	Petrovšić, Zemun
1895/1896	Popović (sin Stevana)	Dušan	Ruma	1. 10. 1877.	Stevan	
1917/1918	Popović N. (sin Nikole)	Dušan	Novi Karlovci, Stara Pazova	17. 4. 1892.	Nikola	Novi Karlovci, Stara Pazova
1914/1915	Preradović	Prerad	Batrovci	20. 7. 1897.	Đoka	Mitrovica
1916/1917	Prešić	Mladen	Stara Pazova	22. 10. 1896.	Djoka	Stara Pazova
1910/1911	Pribanić	Franjo	Strosinci	2. 11. 1891.	Josip	Virovitica
1891/1892	Protić	Momir	Pačetin	19. 2. 1871. (1874.)	Dragutin	
1906/1907	Prstec	Stjepan	Golubinci	29. 6. 1881.	Davorin	Golubinci

1903/1904	Pšenica	Josip	Vukovar	31. 1. 1884.	Josip	Vukovar
1917/1918	Puhlovsky	Radivoj	Slav. Šamac, Županja	25. 3. 1894.	mati Fanika	Prelovice
1900/1901	Pul	Pavao	Pecinci, Zemun	11. 1. 1881.	Franjo	Pecinci, Zemun
1902/1903	Purić	Adalbert	Vrbanja, Županja	23. 1. 1883.	Pepa	Vrbanja
1904/1905	Pušić	Vasilije	Irig	9. 3. 1884.	Jovan	Irig
1901/1902	Putnik	Dušan	Ruma	8. 4. 1883.	Gavra	Ruma
1887/1888	Puža	Dragutin	Babina Greda	10. 5. 1864.	Franjo pok.	
1902/1903	Rački	Vladimir	Bjelovar	22. 9. 1883.	Vinko	Mitrovica
1874/1875	Radeljević	Lazar	Vinkovci	3. 8. 1850.	pok. Sava, mati udova	
1901/1902	Radivojević	Jovan	Irig	2. 9. 1883.	Ilija	Irig
1897/1898	Radivojević	Milan	Perlez, Vel. Beckerek	10. 8. 1876.	Jovan	Vukovar
1897/1898	Radivojević	Velizar	Mitrovica	21. 5. 1877.	Jovan	
1909/1910	Radojević	Nikola	Mitrovica	30. 10. 1889.	Petar	Mitrovica
1899/1900	Radošević	Vladimir	Vinkovci	18. 1. 1879.	Mijo	Lokve
1901/1902	Radotić	Branislav	Bobota	26. 8. 1882.	pok. Vasilije	Bobota, Vukovar
1906/1907	Radotić	Milenko	Bobota	30. 1. 1888.	pok. Vasilije; skrb. Branislav Radotić	Bobota, Vukovar
1913/1914	Radulović	Dušan	Beočin	22. 7. 1891.	Svetozar	Beočin
1898/1899	Rajčetić	Emilijan	Zagreb	9. 12. 1878.	Emilijan	Zemun
1900/1901	Rajković	Sava	Neštin, Ilok	5. 3. 1879.	pok. Isak; skrb Bogolik Petrović	Neštin, Ilok
1881/1882	Rakić	Gjuro	Vinkovci	27. 4. 1861.	skrbnik Josip Kovačević	

1917/1918	Rakić	Žarko	Gornji Tovarnik	12. 11. 1891.	Stevan	Berkasovo, Šid
1906/1907	Ranković	Jefta	Bukovac	26. 1. 1885.	mati Marina	Bukovac
1906/1907	Ranković	Jovan	Kruševdol	8. 9. 1884.	Đoka	Krušedol, Irig
1905/1906	Rastovčan	Ivo	Irig	4. 10. 1886.	Josip	Zagreb
1912/1913	Rastovčan	Pavao	Ruma	2. 1. 1894.	Josip	Zagreb
1894/1895	Rauch	Sigmund	Vukovar	2. 5. 1870.	Dragutin	
1915/1916	Reispruht???	Ervin	Osijek	10. 7. 1897.	Ferdinand	Ruma
1897/1898	Renčević	Mirko	Karlovci	5. 2. 1878.	pok. Baltazar, skrb. Mati Jelisaveta	Karlovci
1874/1875	Riesel	Stjepan	Jarmina, Vinkovci	4. 8. 1852.	pok; mati Tereza	
1878/1879	Rill (sin Josipa)	Josip	Vukovar	30. 1. 1858.	Josip	
1906/1907	Rill (sin Josipa iz Iloka)	Josip	Vukovar	27. 5. 1886.	Josip	Ilok
1877/1878	Rogić	Dušan	Šimunovci	3. 9. 1855.	skrbnik E. Koviljac	
1898/1899	Rogulić	Vlajko	Vukovar	17. 2. 1879.	Mihajlo	
1905/1906	Rogulić pl.	Lazar	Šatrincci, Irig	20. 10. 1887.	Viktor	Šatrincci, Irig
1905/1906	Rogulić pl.	Svetislav Slavko	Šatrincci, Irig	20. 9. 1879.	Viktor	Šatrincci, Irig
1906/1907	Rogulja	Stevan	Ilok	8. 7. 1888.	Gligorije	Zagreb
1914/1915	Ror	Georgije	Čortanovci, Stara Pazova	13. 10. 1894.	Aleksa	Čortanovci, Stara Pazova
1903/1904	Rubin	Vilim	Zemun	19. 7. 1885.	Jakob	Zemun
1890/1891	Ručević	Marijan	Stari Mikanovci	8. 5. 1871.	Martin	

1911/1912	Ručević	Stjepan	Stari Mikanovci	6. 8. 1892.	mati Josipa	Stari Mikanovci
1904/1905	Rukavina	Eduard	Zemun	22. 6. 1884.	Mato	Mitrovica
1887/1888	Runjanin	Stjepan (Stevan)	Karlovci	1862.	Nikola	
1910/1911	Rupp	Aleksandar	Stara Pazova	29. 6. 1892.	Dragutin	Stara Pazova
1896/1897	Rupp	Viktor	Stara Pazova	30. 10. 1874.	Antun	
1911/1912	Ružička	Ervin	Gradiška, Županja	23. 5. 1892.	mati Paula	Dalj
1901/1902	Ružinski	Mato	Sot, Ilok	13. 9. 1881.	Dimitrije	Sot, Ilok
1896/1897	Samardžić	Lazar	Mirkovci	20. 4. 1876.	pok. Vaso	
1904/1905	Savić	Miloš	Karlovci	29. 11. 1885.	Lazar	Gospić
1916/1917	Savić	Mirko	Karlovci	18. 12. 1898.	Jovan	Karlovci
1910/1911	Schlesinger	Jakob	Vinkovci	15. 5. 1892.	Izak	Vinkovci
1907/1908	Schliff	Josip	Vinkovci	5. 7. 1886.	Michael	Osijek
1904/1905	Schön	Mavro	Palanka	26. 10. 1883.	Ignjat	Vukovar
1909/1910	Schuller	Eugen	Erdevik	13. 6. 1883.	Ladislav	Erdevik
1917/1918	Schwerer	Josip	Vinkovci	28. 8. 1888.	mati Marija	Vinkovci
1909/1910	Schwerer (Šverer)	Adam	Vukovar	20. 12. 1889.	Julius	Vukovar
1917/1918	Seder	Ilija	Karlovci	15. 3. 1893.	Franjo	Karlovci
1896/1897	Sedmak	Jakša	Karlovci	13. 7. 1877.	pok. Stjepan; skrb. Mavrto Frut	Karlovci
1914/1915	Segher pl.	Krešimir	Zemun	8. 1. 1895.	Mato	Mitrovica

1895/1896	Seifert	Franjo	Zemun	12. 10. 1875.	Aleksander
1880/1881	Sekulić	Dmitar	Babina Greda	14. 10. 1862.	mati Eufrasina udova
1907/1908	Sekulić	Milorad	Karlovc	10. 9. 1883.	pok. Stevan Karlovc
1907/1908	Sekulić	Svetozar	Jamina, Šid	28. 2. 1888.	mati Katica; skrb. Nikola Plavšić Jamina, Šid
1909/1910	Servaci	Rudolf	Indija	22. 11. 1889.	Ljudevit Stari Jankovci
1907/1908	Sgurić	Eugen	Karlovc	20. 3. 1887.	mati Jelisava udova; skrb. Sigi- smund pl Sakač Karlovc
1906/1907	Simeonović	Konstantin	Karlovc	26. 9. 1887.	Jovan Karlovc
1900/1901	Simeonović Čukić	Stevan	Karlovc	20. 6. 1882.	Jovan Karlovc
1911/1912	Simić	Đorđe	Grgurevci, Mitrovica	28. 9. 1890.	Paja Grgurevci, Mitrovica
1895/1896	Simonović	Petar	Irig	8. 3. 1875.	pok. Ignjat; skrb. Jovan Radomirović
1877/1878	Simunović	Milan	Šid	16. 10. 1854.	skrbnik Petar Mauković
1908/1909	Singer	Alfred	Zemun	17. 1. 1886.	mati Antonija; skrb. Natan Singer Zemun
1907/1908	Slavetić	Jakov	Karlovc	11. 5. 1883.	pok. Jakov Karlovc
1891/1892	Smekal	Ladislav	Sotin	2. 6. 1855.	Ivan
1891/1892	Smiljković	Lazar	Pančevo	20. 4. 1872.	pok. Nikola Vukovar
1908/1909	Sočanin	Franjo	Vukovar	26. 11. 1889.	Antun Komletinci
1902/1903	Sonnenfeld	Samuel	Zemun	25. 1. 1882.	pok. Johann; skrb. Ludvig Naschitz Zemun

1900/1901	Spiller	Karlo	Vinkovci	13. 6. 1878.	pok.; skrb. Mavro Hirth	Vinkovci
1886/1887	Spitzer	Julijo	Vukovar	12. 4. 1864.	mati Rozalija	
1917/1918	Splichal	Borivoj	Zagreb	21. 1. 1899.	pok. Franjo	Mitrovica
1897/1898	Sremčević	Stevan	Mitrovica	11. 9. 1879.	Lazar	Zagreb
1905/1906	Sretić	Đorđe	Vrdnik, Irig	12. 2. 1884.	Petar	Vrdnik, Irig
1911/1912	Sretić	Milan	Zemun	9. 2. 1891.	Toša	Sr. Karlovci
1897/1898	Stanišić	Pavle	Vukovar	1. 4. 1878.	Aleksandar	Vukovar
1908/1909	Stanković	Božidar	Petrinja	31. 3. 1890.	Velimir	Surčin
1903/1904	Stanković	Petar	Golubinci	21. 5. 1883.	Božo	Golubinci
1908/1909	Stanković	Simeon	Ležimir, Mitrovica	4. 10. 1886.	Petar	Ležimir, Mitrovica
1892/1893	Stanojević	Mladen	Adaševci	30. 10. 1871.	Ćim	
1898/1899	Stefanović	Jovan	Mitrovica	3. 1. 1877.	pok. Vojin; skrb. Ilija Palijar	Mitrovica
1904/1905	Stefanović	Vasiljko	Ruma	11. 1. 1885.	Petar	Ruma
1911/1912	Stefanović (Štefanović)	Nikola	Zemun	17. 12. 1893.	Marko	Zemun
1904/1905	Sterfček	Stjepan	Zemun	16. 5. 1886.	pok. Stjepan; skrb. Ivan vitez Schectel	Ilok
1904/1905	Sterio	Đorđe	Indija	18. 3. 1885.	pok. Ilija, mati Evo	Indija
1897/1898	Stevanović	Jovan	Mitrovica	3. 1. 1877.	pok. Vojin	
1885/1886	Stojadinović	Eugen	Karlovci	1856.	Miloš	
1899/1900	Stojaković	Sava	Petrovaradin	28. 9. 1880.	Sava	Petrovaradin

1905/1906	Stojanović	Dušan	Klenak, Ruma	1882.	Kosta	Klenak, Ruma
1893/1894	Stojanović	Mihajlo	Ruma	8. 9. 1875.	Miloš	
1878/1879	Stojanović	Teodor	Vukovar	1849.	Gjuro	
1911/1912	Stojić	Jovan	Novi Sad	1. 1. 1893.	Julije	Karlovci
1917/1918	Stojković	Stevan	Stara Pazova	17. 2. 1893.	Đorđe	Stara Pazova
1897/1898	Strauss	Juraj Ernest	Zemun	20. 3. 1879.	Gustav	
1912/1913	Strepački	Ante	Rajevo Selo, Županja	4. 1. 1880.	Lavoslav	Rajevo Selo, Županja
1917/1918	Strepački	Marko	Rajevo Selo, Županja	20. 4. 1897.	Vinko	Rajevo Selo
1897/1898	Strmac	Mirko	Mitrovica	13. 2. 1879.	Nikola	
1874/1875	Subotić	Josip	Zemun	10. 1. 1855.	pok. Vasilije, skrbnik Marko Marković	
1902/1903	Subotić	Ozren	Šid	6. 5. 1884.	Josip	Zagreb
1898/1899	Subotin	Konstantin	Čortanovci, Stara Pazova	29. 10. 1877.	pok. Petar; skrb. Petar Petković	
1909/1910	Suknić	Dragutin	Kaniža, Brod na Savi	1. 5. 1891.	pok. Adolfo	Vukovar
1912/1913	Suvačarević	Đorđe	Karlovci	21. 4. 1889.	Andrija	Karlovci
1912/1913	Svetina	Mate	Vukovar	20. 9. 1893.	Ivan	Vukovar
1917/1918	Svinček	Vjekoslav	Nuštar	1897.	Vjenceslav	Vukovar
1900/1901	Šaffarić	Zlatko	Ruma	14. 6. 1881.	Mijo	Ruma
1910/1911	Šajk	Slavko	Ilok	4. 6. 1891.	mati Marija udova	Ilok
1874/1875	Šajnović	Stjepan	Vinkovci	25. 5. 1852.	Andrija	
1909/1910	Šalovac	Antun	Tovarnik	14. 1. 1891.	Ivan	Tovarnik

1900/1901	Šamšalović	Stjepan	Ilok	8. 10. 1878.	Marko	Ilok
1881/1882	Šaner	Franjo	Vukovar	10. 3. 1861.	mati Marija udova	
1886/1897	Šečerковиć	Todor	Vukovar	25. 6. 1877.	Mito	
1909/1910	Šeringer	Branko	Kamanje	28. 3. 1888.	Vinko	Lipovac
1889/1890	Šestić	Filip	Račinovci	17. 10. 1870.	Marko	
1913/1914	Šijak	Nikola	Batajnica	26. 12. 1895.	mati Emilija	Batajnica
1906/1907	Šijak	Zdravko	Šašinci, Mitrovica	7. 9. 1886.	pok. Trifun; skrb. Gjoka Šipak	Šašinci
1883/1884	Šijaković	Stjepan	Rajevo Selo, Županja	19. 8. 1862.	Mijo	
1897/1898	Šimić	Šime	Vukovar	3. 5. 1878.	Miroslav	Gospić
1901/1902	Šokićić	Lovro	Županja	1. 11. 1881.	Marko	Županja
1907/1908	Šot	Paskal Radojica	Zagreb	23. 6. 1888.	pok. Petar; skrb. Ivan Spanić	Zemun
1914/1915	Špagnut	Vladimir	Kloštar Ivanić	10. 12. 1891.	pok. Filip; mati Katarina	Zemun
1903/1904	Špoljar	Emil	Soljani, Županja	12. 2. 1884.	Antun	Soljani, Županja
1908/1909	Špoljar	Ivan	Soljani, Županja	15. 3. 1889.	Antun	Soljani, Županja
1887/1888	Štefanić	Hugo	Vukovar	1. 4. 1866.	skrbnik Franjo Iveković	
1907/1908	Štefanov	Franjo	Petrovaradin	25. 6. 1886.	Ivan	Novigrad Podravski
1875/1876	Štengel	Ivan	Vinkovci	22. 2. 1856.	Josip	
1910/1911	Štulhofer	Aleksandar	Zemun	7. 10. 1891.	Dragutin	Zagreb
1913/1914	Šuica	Nikola	Petrovaradin	24. 2. 1895.	Jovan	Zemun

1899/1900	Šumanović	Boško	Šid	11. 9. 1877.	Svetozar	
1889/1890	Šumanović	Ivan	Županja	16. 5. 1870.	Marko	
1912/1913	Šušić	Konstantin	Mirkovci	21. 5. 1884.	Gavril	Mirkovci
1913/1914	Šuvaković	Milenko	Čortanovci, Stara Pazova	24. 4. 1892.	Uroš	Čortanovci, Stara Pazova
1891/1892	Švab	Kilijan	Jarmina, Vinkovci	19. 5. 1869.	Josip	
1911/1912	Švagel pl.	Josip	Vukovar	16. 3. 1891.	Ivan	Vukovar
1878/1879	Takšić	Franjo	Vinkovci	24. 10. 1858.	Šimun	
1903/1904	Tanjurdžić	Milutin	Erdevik	29. 11. 1882.	pok. Pavle	Erdevik
1913/1914	Teodorović	Dimitrije	Vinkovci	14. 5. 1893.	Šandor	Vinkovci
1901/1902	Teodorović	Milenko	Čerević, Ilok	4. 6. 1882.	Svetolik	Ilok
1900/1901	Teodorović	Pavle	Zemun	19. 6. 1881.	Petar	Zemun
1911/1912	Teodorović	Stevan	Karlovci	24. 5. 1889.	Joka	Sr. Karlovci
1887/1888	Tešić	Radivoj	Batrovci	24. 7. 1868.	Sretenije	
1887/1888	Theodorović	Jovan	Vinkovci	16. 1. 1868.	pok. Demetar; skrbnik Jovan Georgijević	
1907/1908	Theodorović	Stevan	Karlovci	24. 5. 1889.	Đoka	Karlovci
1893/1894	Tičarić	Matija	Ilok	21. 2. 1872.	Stjepan	
1906/1907	Timotijević	Pavle	Budjanovci, Ruma	24. 4. 1886.	Svetozar	Budjanovci, Ruma
1903/1904	Tomašević	Nikola	Vinkovci	25. 2. 1885.	pok. Mato; skrb. Nikola Janković	Katymar, Bač-Brod
1887/1888	Tomašević	Stjepan	Vinkovci	11. 12. 1866.	pok. Antun	
1909/1910	Tomić	Nikola	Zemun	6. 5. 1887.	Jovan	Zemun

1899/1900	Topalović	Gjuro	Komletinci	22. 2. 1879.	Ivan	Komletinci
1899/1900	Topalović	Gjuro	Komletinci	22. 2. 1879.	Ivan	
1887/1888	Topolković	Gjuro	Vinkovci	1. 4. 1854.	Mijo	
1905/1906	Tošić	Ljubomir	Ljuba, Ilok	3. 10. 1885.	Vladimir	Erdevik, Ilok
1907/1908	Trausmiler	Julije	Mitrovica	11. 2. 1888.	pok. Žiga, skrb. Vjekoslav Schlaff	Mitrovica
1899/1900	Trbljanić	Dragan	Otočac	2. 4. 1880.	Gjuro	Vukovar
1901/1902	Trepšić	Simeon	Zemun	9. 8. 1883.	Šimun	Zemun
1907/1908	Treyer (Trayer)	Edmundo	Vinkovci	30. 1. 1885.	Dragutin	Vinkovci
1891/1892	Trifković	Milan	Vinkovci	18. 11. 1873.	Sava	
1893/1894	Trifković	Žarko	Vinkovci	5. 9. 1875.	Sava	
1901/1902	Tropper	Franjo	Vinkovci	1. 6. 1883.	Ivan	Vinkovci
1917/1918	Trtica	Bogoljub	Popinci, Zemun	7. 3. 1894.	mati Stana	Karlovci
1904/1905	Tucaković	Vladimir	Andrijevci	13. 9. 1873.	Kazimir	Otok
1907/1908	Turkalj	Gjuro	Karlovci	25. 5. 1889.	Mijo	Karlovci
1889/1890	Turković	Antun	Cerna, Vinkovci	11. 1. 1871.	Josip	
1909/1910	Ugrinov	Damjan	Mitrovica	3. 9. 1884.	Vitalis	Mitrovica
1881/1882	Unukić	Živko	Lipovac	1862.	mati Ana	
1917/1918	Urbiha	Jakov	Vinkovci	21. 4. 1897.	mati Marija	Logatec
1912/1913	Urbiha	Viktor	Vrbanja, Županja	2. 11. 1892.	pok. Mato	Logatec
1875/1876	Vaniček	Roman	Vinkovci	1847.	Franjo	

1912/1913	Varga	Stjepan	Karlovci	24. 12. 1892.	Stjepan	Karlovci
1908/1909	Varićak	Andrija	Beška, Stara Pazova	19. 8. 1883.	Dragutin	Beška, Stara Pazova
1913/1914	Vasiljević	Dragutin	Čortanovci, Stara Pazova	8. 3. 1888.	Gajo	Čortanovci, Stara Pazova
1909/1910	Večerinač	Stevan	Vinkovci	6. 3. 1889.	Mladen	Vinkovci
1883/1884	Velliš	Lavoslav	Bobota	27. 10. 1862. (1860.)	skrbnik Makso Furst	
1899/1900	Verić	Josip	Petrovaradin	18. 7. 1880.	Adam	Glina
1874/1875	Veselský	Stjepan	Vinkovci	5. 8. 1855.	Dragutin	
1884/1885	Vinković	Miroslav	Vinkovci	5. 3. 1861.	skrbnik Franjo Petračić	
1904/1905	Vlahović	Simeon	Neštin, Ilok	17. 7. 1883.	pok. Uroš	Neštin, Ilok
1917/1918	Vlahović	Nikola	Trnjani, Brod na Savi	14. 2. 1898.	Ilija	Vinkovci
1912/1913	Vojnović	Todor	Vukovar	4. 3. 1894.	pok. Milan	Szolloshegy
1896/1897	Vrgoč	Mata?	Nijemci, Vinkovci	7. 7. 1877.	Petar	
1902/1903	Vuić	Stjepan	Drenovci	5. 1. 1884.	Stjepan	Drenovci
1917/1918	Vujadinović	Nemanja	Klenak, Ruma	2. 9. 1897.	pok. Stevan, mati Marija	Mitrovica
1902/1903	Vujanić	Luka	Ruma	13. 10. 1877.	pok. Gjorgje	Ruma
1908/1909	Vujičić	Đorđe	Rača	15. 4. 1887.	Danilo	Rača
1917/1918	Vukdragović	Branko	Okučani	26. 5. 1898.	Vaso	Bobota
1913/1914	Vukičević	Janko	Dragotin, Glina	5. 5. 1887.	Joca	Zemun
1882/1883	Vukovac	Dragutin	Vukovar	27. 11. 1863.	skrbnik Mijko Vukovac	

1917/1918	Vuković	Borisav	Morović	14. 9. 1898.	pok. Milan	Mirkovci
1896/1897	Vuković	Hinko	Morović	25. 6. 1878.	Mato	
1890/1891	Vuković	Ilija	Nijemci, Vinkovci	3. 7. 1867.	Tomo	
1904/1905	Vuković	Milan	Kišfaluba, Darda	15. 4. 1875.	Dragutin	Šid
1914/1915	Vuksan	Vojislav	Petrovci, Vukovar	28. 12. 1894.	Simo	Pakrac
1900/1901	Weiss	Antun	Ilok	19. 8. 1881.	Stjepan	Ilok, Erdevik
1898/1899	Westermayer	Josip	Apatin	17. 12. 1877.	Josip	Vinkovci
1900/1901	Wittner	Vatroslav	Cerić, Vukovar	1. 2. 1877.	majka Marija	Cerić, Vukovar
1911/1912	Wizmann	Valentin	Filipovo	8. 2. 1890.	Josip	Cerna
1900/1901	Zdravković	Andrija	Zemun	15. 4. 1879.	pok. Gjuro; skrb. Ljudevit Bach	Zemun
1911/1912	Zec	Konstantin	Stara Pazova	2. 6. 1893.	Josip	Zagreb
1906/1907	Zec	Ranko	Glina	6. 5. 1888.	Josip	Mitrovica
1916/1917	Zepf	Stjepan	Čaić	27. 7. 1885.	pok. Stjepan	Vinkovci
1884/1885	Zima	Matija	Karlovci	14. 6. 1865.	Luka	
1913/1914	Zoltner	Đuro	Ilok	17. 1. 1889.	pok. Marijan	Ilok
1902/1903	Zoltner	Ivan	Ilok	13. 9. 1883.	pok. Marjan; skrb Kalazancije Zoltner	Ilok
1892/1893	Žakula	Nikola	Otočac	23. 8. 1871.	pok. Emanuel	Mitrovica
1908/1909	Žderić	Petar	Soljani, Županja	6. 10. 1887.	Marko	Soljani, Županja
1903/1904	Živanović	Bogdan	Golubinci	26. 4. 1884.	Milan	Golubinci

1907/1908	Živanović	Jovan	Pazova	26. 7. 1888.	Aleksandar, Milan	Grabovci
1900/1901	Živanović	Živko	Petrovčić	26. 8. 1877.	Ljubomir	Petrovčić
1911/1912	Živić	Mirko	Mitrovica	1. 11. 1892.	mati Jelica udova	Mitrovica
1912/1913	Živić	Ivan	Sikirevci, Županja	7. 6. 1890.	Josip	Sikirevci, Županja
1895/1896	Živković	Grgur	Štitar	23. 3. 1875.	Grgur	
1887/1888	Živković	Mato	Nemci	14. 9. 1856.	Ante	
1914/1915	Živković	Stevan	Indija	1. 6. 1895.	Georgije	Irig
1910/1911	Žunter	Franjo	Mitrovica	26. 8. 1891.	mati Marija	Mitrovica

Summary

STUDENTS FROM THE SRIJEM COUNTY AT THE FACULTY OF LAW OF THE UNIVERSITY OF ZAGREB FROM 1874 TO 1918

The main goal of this paper is to shed light on composition of educated elite in Srijem County since the foundation of the modern university in Zagreb in 1874 until the end of the Monarchy in 1918. It is limited on students at the Faculty of Law in Zagreb and based on the databases made from student registration forms (*nacijonali*) while enrolling the university. The total number of students who were born or declared that they come from Srijem County enrolled at the Faculty of Law in Zagreb in the period 1874-1918 was 716, and they were the second largest in the faculty, with a strong growth of enrolled students at the turn of the century. The obtained results of the analysis detect various correlations between academic education and the social, confessional and mother tongue origin of law students from the area of Srijem County. The religious image of the students pointed out the dominance of the Catholic and Orthodox groups, while among members of other confessions, there is an example of Jewish students, represented with four times more percentage than it was a share of Jews in the total population of Srijem County. This issue reveals the attitude of that community towards higher education and also coincides with certain trends within Jewish population in the Austro-Hungarian Monarchy. The mother tongue, or relatively speaking, ethnic composition of students from Srijem County at the Faculty of Law shows that the proportion of students whose mother tongue was not Croatian or Serbian is significantly lower within the student population at the Faculty of Law than the proportion of residents with these mother tongues in the entire population of Srijem County. It is noticeable that there is not a single student from Srijemska County studying law in Zagreb whose mother tongue is Hungarian, while in the total population there was slightly more than 6% of the population who spoke Hungarian. It is also noticeable that the proportion of students with a German mother tongue at the Faculty of Law in Zagreb is more than five times smaller than the total proportion of the German mother tongue population in Srijem County. In both cases, it can be assumed that Hungarian and German speakers, if they decided to study at the higher education level, chose to study in other university centres of the Monarchy. The social image of students from Srijem County reflected the general social image of the university population in Zagreb, where the sons of public servants were in the lead, but with high shares of new social groups. The interpretation of these correlations is a contribution to putting together a complete mosaic of the educated elite in Croatia in the last quarter of the 19th and the beginning of the 20th century and a part of fundamental research devoted to the formation of the domestic intelligentsia in Croatia and Slavonia until the end of the Monarchy.

Key words: University of Zagreb, Faculty of Law, Srijem County, students, quantitative analysis, genesis of intelligence, social history, 19th century, early 20th century

Kontakt:

dr. sc. Tihana Luetić

Odsjek za povijesne znanosti, Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU

Ante Kovačića 5, 10 000 Zagreb

email: tluetice@hazu.hr